

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egyszévre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések **Karai Sándor tanárhoz** (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

Áldozócsötörtök.

A mennybeszállt Idvezítő áldása.

Negyven nappal ezelőtt, Krisztus Urunk fel-támadásának emlékezetére zengett győzedelmi éneket a hívők serege s ma milliók ajkáról száll dicséret és magasztalás amaz örök Király színe elé, a ki hívatásának tökéletes betöltése után „az olajfáknak hegyéről, véres harcának helyéről fölemeltetett az égbe, visszament a dicsőségbe.“ És a szívek lelke eme hálaadó hymnusa oly méltó az Urhoz, mint a mily illő a föld népéhez. Mert hiszen, a megdicsőülés és felmagasztaltatás eme ténye következtében, egy pillanatra sem vált meg övétől az Idvezítő, sőt ígérete szerint, ígéjével és Lelkével velök, bennök, közöttük él és munkálkodik szünetlenül s örökké. Hiszen, a szellem-erkölcsi világ feje s a kegyelem országának örököse épen a halál zárainak széttörése s az enyészet hatalma felett kivívott diadalma által bizonyította bé, hogy hazája nem e világból való, de a mennyekben van, a hová felszállott méltósággal. Hiszen érettünk, javunkra, örök boldogságunk biztosítása végett ment el Ő előttünk azon az úton, a melyen övét felviendi magához, hogy a hol Ő van, megváltottai is ugyanott legyenek vele együtt mindenha. Miért folytanók hát vissza hálaérzelmeinket s hogyan ne tekintenénk vidáman fel a magosságba, mikor tudjuk, hogy Urunk, a kinek mi féltve ör-zött drága tulajdonai vagyunk, ott lakozik és gondoskodik rólunk mind a végig.

Ám a ki nem érezi e hit boldogító hatását; vagy a ki nem tapasztalta még ez örök lelki Király szellem-erkölcsi kormányzásának és gondviselésének csodatényeit; meg a kit szíve vágya, lelke reménye nem vonz az Idvezítőhöz: az gondolatban szálljon el ez áldozócsötörtöki szent napon a bethaniai olajfák hegyére s tekintse meg a búcsúzó Idvezítő fenséges dicső alakját.

Mily magasztos és felemelő csodás látvány! Arcáról az Isten dicsőségének visszfénye sugárzik felénk; tekintete égi nyugodtságról, valami leírhatatlan lelki békességről beszél; kezeit fölemeli, kitarja; körülte levő tanítványait, e választott szemtanúkat megáldja és az áldó szavak mon-dása közben távolodik tőlük s felemelkedik az égbe!

A mily természetes és következetes, épen oly vigasztaló ez az üdvtény. Természetes azért, mert az az isteni örök lény, a ki a bűnös világ idvezítése céljából, emberi testben, tökéletes módon beféjezte munkáját, nem maradhat tovább a földön, sőt el kell hagynia e világot és el kell mennie az Atyához, hogy isteni dicsőségben országotjon örökkön örökké. Következetes meg azért, mert ez a nyilvánvaló megdicsőülés, a mennyei eredetnek megfelelő visszatérés az Atyához, a legfényesebb igazolása és a leghitelesebb okmánya annak a missionak, a melyet Jézus mint igazi Messiás, örök érvényűleg és akként teljesített, hogy Istent az emberrel, az eget a földdel végképen kibékítette; új eget és új földet teremtett. Vigasztaló pedig azért, mivel „Ő a mennyben az Atya színe előtt nekünk Közbenjárónk; mint a mi Fejünk, minket tag-jait szintén felviendi önmagához; viszont zálogul Lelkét küldi alá nekünk, a kinek ereje által nem a földön valókat keressük, hanem az oda fenn valókat, a hol van Krisztus.“ (Heid. káté 49. k.)

Indokolt tehát, ha a mennybeszállott Idvezítő áldásának meggondolására öröm, hála és remény fakad szívünkben lelkünkben. Mert mi-ként azok a gyarló, tehetetlen, jámbor tanítvá-nyok, egyedül az Ur áldásának birtokában vol-tak képesek megküzdeni annyi tenger bajjal s csakis ez áldás hatása következtében lehettek az evangéliom rettenthetetlen bajnokai, a kik a minden oldalról ellenök törő bűn felett győze-lemről győzelemre diadalmaskodtak: aként a hi-

vők, még az apai meg anyai áldásnál is fogatosabb, hathatósabb ama krisztusi áldás birtokában, kiolthatják magának a pokol fejedelmének minden tüzes nyilat is, széttéphetik a kaján gonoszságnak összes köteleit, elűzhetik a sötétség, babona terhes fellegeit, bátran megvívhatnak s diadalmasan meg is vivnak minden múltó, hiu, önző hatalmassággal mint áldottai az Urnak.

Csak hogy az Urnak áldottai az Ur áldását nem csupán örvendezve tapasztalják és hálával emlegetik, hanem gyarapítják, gyümölcsöztetik, kamatoztatják is harminc, hatvan, sőt százszoros mértékben. Munkaterők az egyes ember, a család, az iskola, a társadalom, meg az egyház, a haza s az emberiség. Mindezen körökben és téreken meg kell látszani a mennybeszállt Idvezítő áldásának, a mi munkánk útján, a mi hatásunk alkotásunk tetteink nyomán, a mi keresztyéni kötelességeink teljesítése folytán. Önfeláldozó készség, irgalmasság, hitből fakadó nemes tettek, példás erények, józan istentisztelet, élő reménység s az ezer meg ezer módok, alkalmak, kegyelmi ajándékok révén lesz nyilvánvalóvá, hogy vajjon valóban megvan-e köztünk, rajtunk, bennünk a Krisztus áldása.

Boldogok, örökké boldogok az Ur áldottai. Kárhoztathatja őket a világ, bántalmazhatják a hitetlenek, próbára tehetik a kísértések, retteg-tethetik a halál és pokol gyötrelmei: mindenkiben vigasztalásuk, erősségük, üdvök a mennybe-

szállt és örökké élő Idvezítő. Az Ő elévülhetetlen, tartós áldása következtében a hívő keresztyének élete a világosságot és meleget árasztó, tenyészetet érlelő s még búcsúpillantásakor is áldást terjesztő naphoz hasonlatos. Érzésben, gondolatban, példaadásban, az áldó és áldott Idvezítő szent Lelke vezérli őket. Ezek az evangéliumi tiszta tudományt soha meg nem elegyítik; a *szereket* királyi parancsát készséggel teljesítik; a hitben szilárdak; a háborúságban béketűrők, a reménységben állhatatosak. Szívökben érezik, szemekkel látják, hogy az a két kéz, melynek ereje fentartja a világegyetemet, egyszersmind áldva áld s jóvóltából bőségesen megelégit minden valóságot.

Óh de hát vajjon csakugyan *igy* van-e ez *mi* közöttünk? Birjuk-e *mi* ezt az áldást? Megáldott-e *minket* is a mennybeszállt Idvezítő? Bizonyára, valóban *úgy van!* Igéje, szent Lelke, példája itt van és hat, munkál, alkot, újjászüli, bátorít, buzdít, vigasztal, éltet, szóval csodákat művel a szellem-erkölcsi világban és mi méltán teszünk vallást, hogy Idvezítő Urunk él és áld szüntelen, örökké. Különben mivé is lenne az anyaszentegyház, meg az egyes ember, meg az egész világ, ha nem élne és nem áldana az élet és áldás örök Ura?

Igen; *Ő él, Ő áld*, és kiragadja, megsabadítja a benne bízókat a bűn halálából és az áldatlan tusák tűzárjából.

TÁRCA.

Báji Patay Sámuel

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület első főgondnokának levelei a debreceni főbírókhoz és tanáeshoz.

A közlevéltárból közli: Zoltai Lajos.

I.

Kivül: Perilli ac Groso Domino Michäeli *Baranyi* Inclýti Comitatus Bihariensis Tabulae Judriae Assessorii Primario nec nōn L. Regiaequae Civitatis Debrecieniensis Judici Primario etc. etc. Domino et Affini colendissimo
Debrecen.

Báý 7-ma 9-bris 1734.

Bizodalommal való

Nagy Jó Uramnak.

Ajánlom igaz kötelességű szolgálatomat kedves sógor uramnak kk. Hogy már egyszer dolgaink folyásának állandóbb és hasznosabb úttját és rendit találhassuk és azon modalitással, s mediumunkkal a Felsőges Udvarnál sérelmeinket orvosolhassuk Dunántúl levő Jó Uraink tevésebülis arrul mostani alkalmatossággal szüretezések kedvéért ide concurralt érdemes úri ren-

dekkel sok beszélgetéseink után bizonyos determinatiokra lépünk egyenlő akarattal, melynek seriessét minek előtte kedves sógor Uramnak meg küldhetnénk, addig is summarie in formalnom szükségesnek itiltem: Itiltük mind a Correspondentiának, mind az dolgok folyásának hamarabb és jobb voltaért valamint a Super Intendentiák vadnak, és négy Super-Intendentiákat tartani kívánunk; úgy szinte azok mellett terhes dolgot folytató secularis személyekből, négy subjectumok legyenek, az mint Dunántul T: Kenessey István uram, Dunáninnen Tiszáig Györki István és Döry András uramék denomináltattak. Tiszántul való Superintendencia penig, sok deprecation utánis csekély személyemre neveztetett. Mindenik Super Intendenciában egy érdemes és értelmes subjectum pro Cassae Perceptore. Egyszersmind minden Nemes Vármegyében egy-egy érdemes subjectum pro Coadjutore, akiknek minden dolgokrul correspondentiával kell lenni; és ha a dolog úgy kívánná, a négy Superintendens, négy Curator in re ardua et difficulti össze gyülne, tanquam Praeses inter Curatores Mgos Groff Betlen Jóseph uram ő Nacsága denomináltattott. Az Charitativumot, avagy Agentiakra szükséges kölcsiget Coadjutor uramék dispositiója szerint az nemesi rendtől jó lelkiismeretű industriosus minden vármegyében levő egy-egy Exactor penes Libellum vézsi kezéhez; és minden ünne, az Generalis Super Intendencie Cassae Conservatorához viszi, és erga Quietiam administralya. Az Ecclesiai szegénység, vagy

Ne bátortalanodjunk és ne reménytelenkedjünk azért, ha eltűnik sajkája háborgó hullámokon, ide s tova hánykódik és már-már elmerül: a kinek mind a viharok, mind a tengerek engedelmeskednek, *Ő él, Ő áld.*

Ne aggódjunk, ne töprengjünk, hogy mi és családunk tagjai mivel táplálkozunk, miként ruházódunk, mily jövő vár reánk s családunkra: a ki az ég madarait eltartja s a mezők liliomait ékesen öltözteti, „a ki az időt és esztendőt hatalmasan hordozza, vigyáz kegyesen reánk,“ mert *Ő él, Ő áld.*

Örködünk a Krisztus anyaszentegyházának veteményes kertjei felett, a melyeket gondozásunkra bizott az a bölcs jó hű Mester, a ki a kisdedeket megáldotta, megáldja, mindenha meg fogja áldani. Vigyázzunk, hogy tétlen, gyáva, önző voltunk miatt a reánk bizottak közül egy is el ne vesszen, mert számot kér és ítéletet tart, büntet és jutalmaz *Ő a ki él, Ő a ki áld.*

És ha látjuk, hogy a mi egyedüli örök Fejünknek testét, az anyaszentegyházat, a bűn, sötétség, pokol fejedelme egész hadával tépi, szaggatja, marcangolja; ha látjuk, hogy e test tagjait a kormányzó örök Főtől, a vele való szerves életviszonyból, ezer meg ezer ellenség elszakasztani készül; ha észlelnők, hogy közöttünk is, világosság angyalának öltözve, vizályt szítva, romlást terelve jár, kél, kísért az a régi gonosz engesztelhetetlen sátán: tekintsünk a mennybeszállt Idvezítőre bizodalommal, reménységgel,

középrend iránt pedig ilyen a dispositio: Superintendens Uramék intimalni fogják Esperest Uraméknak, hogy Praedikator Uramék Innepi és Comnio alkalmazásával, rövid és illendő de buzgólkodásra s adakozásra indító felhirdetéssel, hatszor Esztendőben Publicalyák, mely köleséget minden helyben arra rendelt hiteles ember Praedikatorral együtt felolvassa s pecsét alatt tart mind addig, míg vagy az Esperest maga, avagy arra rendelt két becsületes Praedikator által, mindenkor erga Quietantiam et dandam vel recipiendam de perceptis contra quietantiam, kezéhez nem vézi; a Seniorokis mindenkor ad Generalem Superintendencie Cassam immediate et sine mora. Quietantia mellett administralni fognak. A Generalis Cassája pedig azon superintendenciának, együtt lévő egész uri rendek tevése és votumok szerint kedves Sógor Uramnak, kk. érdemes személyére bízott, úgy hogy egyszersmind mind a Correspondentiákban s mind az dolgok folytatásában Coadjutoris légyen. az mint annak is választatott és declaráltatott egyetértvén vélem, úgy több érdemes Coadjutor urakkal, me'y dispositioikat az midőn repraesentálnék magamat is ur sinceritássában ajánlom s maradok Bizodalmas kedves Sógor Uramnak kk.

alázatos igaz szolg. sógora .

Patay Sámuel mpr.

szeretettel . . . Ő az egyedüli Fő nem engedi, hogy teste martalékul essék. *Ő él, Ő áld.*

Te is édes hazám, drága véren szerzett, könnyekkel áztatott dicső szent Kanaán! Egyedül a mennybeszállt örök Király oltalma és irgalmassága által állasz, maradsz, virulsz. Igéje és Lelke nélkül elbukol, Babylon és Ninive sorsa vár reád. Határaidon szerte zengjen a zsoltárok dallama s az evangéliom fénye tündököljék összes lakosaid előtt, hogy mindenek megismerjék, megismerve imádják lélekben és igazságban azt az égben országló örök Királyt, *a ki él, a ki áld.*

Ekkor jö el hozzánk az Isten országa, és léssen azokban a napokban, hogy minden érző okos valóság, az egyetemes emberiség térdre borúl a mennybe szállt Idvezítő trónja előtt „az Ur léssen Királya az egész földnek és kiki lakozik az ő szőlője alatt és az ő figefája alatt és senki meg nem rettentí öket.“ Ez az örök *világbéke* lesz a mennybeszállt Idvezítő legnagyobb áldása.

Fejünk, Urunk, Királyunk! Áldd és őrizd meg népedet! Világosítsad meg orcádat rajta és könyörülj rajta! Fordítsad orcádat reá és adj neki *békességet!*

Dr. Erdős József.

Törvénytelen határozat.

Bizonyára nagy megütközéssel vesz tudomást a tiszántúli ev. ref. egyházkerületben, sőt az egész országban minden egyházat szerető, annak érdekeit féltő s a fennálló törvényeket tisztelő református ember a híres debreceni egyház presbiteriumának f. hó 6-án hozott famózus határozatáról, a melylyel kirugva lábai alól minden törvényes alapot, a debreceni egyházmege esperese által bejelentett s május 10. és következő napjain megtartani szándékolt törvényszerű *egyházlátogatás ellen óvást emel!*

Tudva lévő dolog a t. olvasók előtt, hogy a tiszántúli egyházkerület a múlt év őszén hozott határozatával, megszüntetni óhajtván a debreceni egyház azon visszás, törvényen kívüli helyzetét, melynéltogva semmiféle törvényes felügyelete és ellenőrzése alatt nem áll, a minek hátrányos következményeit úgy az egyház belső, mint külső életében, de különösen a valláserkölcsi élet terén feltűnően mutatkozó tehetetlenségében mindenki élénken érzi s fájdalommal tapasztalja, — utasította a debreceni egyházmeget, hogy a debreceni egyházat vegye törvényszerű felügyelete és ellenőrzése alá, azzal a hozzáadással, hogy ha a debreceni egyház az egyházmegevel szemben önállóságát fenn akarná

tartani, egy év alatt szervezkedjék önálló egyházmegyévé, addig is a debreceni egyházmegye hatósága alatt maradván. — A debreceni egyházmegye pár héttel ezelőtt tartott közgyűlésében az egyházkerület határozatához képest járván el, esperesét megbízta, hogy a debreceni egyház irányában is a törvényszerű felügyeletet gyakorolja s az egyházlátogatás iránt intézkedjék.

A debreceni egyház presbiteriuma tehát jelzett határozatával ellenszegült az egyházkerület és egyházmegye, mint felettes hatóságok határozatainak, mert a nélkül, hogy önálló egyházmegyévé akarna alakulni, a felügyelet és ellenőrzés törvényszerű és elrendelt alkalmazását egyszerűen visszautasítja.

A debreceni egyház e határozatával a *törvényesség teréről végképen lelépett* s magát oly visszas helyzetbe engedte sodortatni, a melyből önmagának sajnálatos megkisebbitése és megszégyenülése nélkül alig lesz képes többé kibontakozni.

Mert senkinek a világon, még a debreceni egyháznak sincs joga arra, hogy a törvénnyel ilyen kihívólag szembe szálljon; hogy egyházi szervezetünknek szentesített törvényeink és alkotmányunk által megállapított rendjét széjjeltépje, magát abból a szervezetből, a mig magyarnak és ev. reformátusnak mondja magát, erőszakkal kiszakítsa s ekként az independentizmus bomlasztó szellemét vigye be az egyetemes magyar ref. egyházba!

Jól tudjuk azt, hogy ettől a határozattól, az ebben megnyilatkozó kóros és veszélyes szellemtől a debreceni ref. egyház hiveinek óriási tömege, az értelmiségnek tulnyomó nagy része s a józan polgárság zöme is egészen távol van. A felelősség ezért a ballépésért az egyes vezetőket terheli, a kiknek tévedése, meggondolatlansága, különösen pedig féltett hatalmi érdekekhez való görcsös ragaszkodása oly elszomorító módon örököltette meg áldatlan uralmának emlékezetét debreceni ref. egyházunknak utóbbi két évtizedes történetében azáltal, hogy előtérbe állítván az egyházban az idegen érdekek harcát, tért nyitván abban az élelmesség szellemének, kiméltlen öntudatlansággal irtotta ki s nyomta el a komoly és őszinte egyháziasságot, szoritotta hátra az igénytelen s önzellen hithűséget az ügyeskedő és tüntető hitvallókkal szemben, s eredményezte azt, hogy igen sokan legjobbjaink közül elkedvetlenedve fordultak el — ha nem is az egyháztól, de legalább az egyházban történt dolgoktól.

Azok, a kik felelősek azért, a mi a debreceni egyházban történt, valamint azért is, a mi

nem történt, de a minek oly rengeteg anyagi és erkölcsi erő okszerű és buzgó felhasználása mellett az egyház belső és külső építése érdekében már történnie kellett volna, feleljenek az egész debreceni egyháznak, a melynek akaratlanul is oly feltűnő valláserkölsi károkat okoztak, s feleljenek saját lelkiismeretüknek és a jó Istennek! Ebbe nem avatkozunk, ezt mint privát ügyet, intézze el kiki önmagával s azokkal, a kikre tartozik, legjobb meggyőződése s jóhiszeműsége szerint.

Az azonban már mindnyájunkra tartozik, amennyiben a debreceni ref. egyházat még a magunkénak nevezhetjük, hogy ebben az egyházban a lábra kapott *anarchia* megszüntetésével a törvényes rend helyreállítsassék s az egyház akár az egyházmegye törvényszerű és annyira szükségesnek is bizonyult felügyelete és ellenőrzése mellett, akár pedig mint önálló egyházmegye, közvetlenül az egyházkerület hatósága alatt, törvényes szervezetet nyervén, önmagának visszaadassék s nagyfontosságú feladatainak munkálására alkalmasabb állapotba helyeztessék.

Meg vagyunk győződve arról, hogy ugy az egyházmegye, mint az egyházkerület fognak módot és alkalmat találni arra, hogy a debreceni egyház presbiteriumának törvénybe ütköző határozatával s a törvényes felsőbbség iránt oly kihívó modorban érvényesített nyílt engedetlenségével, sőt daczos ellenszegülésével szemben ugy a megsértett törvénynek, mint a felettes hatóságoknak semmibe sem vett tekintélye helyreállítsassék, s azok, a kiket e visszaélés miatt a felelősség terhel, az egyház jogrendje és belbékéje érdekében törvényes uton megfelelő eljárás alá vonassanak. E tekintetben sem a debreceni egyházmegye erélyességéről s szigoruan törvényszerű magatartásáról ismeretes nagyérdemű esperese, sem az egyházmegye és egyházkerület bölcsesége semminemű tanácsra vagy ösztönzésre nem szorul.

Ugyanazért nem kívánunk annak a részletes taglalásába sem bocsátkozni, hogy mennyiben lehet jelentőséget tulajdonítani azoknak az érveknek, amelyekkel a debreceni egyház presbiteriuma a maga törvényellenes eljárását igazolni igyekszik. Ezzel ugyanis lesz alkalmunk bővebben foglalkozni akkor, midőn ez ügy az illetékes egyházhatósági fórumok előtt elbírálás tárgyát fogja képezni.

Addig is azonban nem hallgathatjuk el, hogy a debreceni egyház presbiteriumának a jelzett törvénysértő határozat okadatolására felhozott egész érvelése szembeszökő alytalanságok sorozatából áll, amely alkalmas ugyan arra, hogy a tájékozatlanokat megtévevessze, de közelebbről te-

kintve tartalmatlan frázisok halmazává és célzatos rabulizmussá silányul.

Ezen általános észrevételünk mellett s ennek igazolására ezutal csak annak a kiemelésére szorítkozunk, hogy a presbiterium törvénybe ütköző határozatának támogatására legfőbb és döntő jelentőségűnek ítélt indok gyanánt az van felhozva, hogy a debreceni egyház és az egyházmegye között még 1884-ben valami olyan megállapodás jött létre, mely szerint az egyházmegye lemondott a debreceni egyházzal szemben a felügyelet gyakorlásáról vagy legalább is azt feltételesen felfüggesztette. Ezt a megállapodást pedig az egyházkerület legutóbbi határozatával fel nem bonthatta, meg nem szüntethette, mert hiszen az egyházkerületi közgyűlés elé az fel sem terjesztették s az egyházkerület azt nem ismeri.

No hát mindenki tudja a világon, a kinek csak egy parányi jogérzéke és törvényismerete van, hogy olyan megállapodás, a mely a törvény egyenes rendelkezéseivel ellentétben áll, jog szerint *már önmagában semmis, jogilag nem létezőnek tekintendő*. Már pedig kétségtelenül ilyen az az állítólagos paktum, a melyben az egyházmegye az öt megillető törvényszerű felügyeleti jogáról és kötelességéről a debreceni egyházzal szemben lemond vagy azt csak ideiglenesen is felfüggeszti, mert erre az egyházmegye jogosítva egyáltalán nem volt. Az egyházmegye felügyeleti joga a közérdekben gyakorlandó jog, s mint ilyen törvényszerű kötelesség is, a melynek gyakorlása nem függ az egyházmegye tetszésétől; ennél fogva e felügyelet alól egyetlen egyház sem menthető fel, minthogy a törvény erre nézve semmiféle kivételnek helyet nem enged.

Az egyes egyházi hatóságoknak megvan a saját belső életük körében az önálló szabályalkotási, statutárius joguk; de az E. T. világos rendelkezése szerint is, az csak a törvény korlátain belül gyakorolható, tehát nem tartalmazhat semmiféle oly rendelkezést, a mi a törvénnyel ellentétben áll. Az említett paktum tehát, bármennyire beleillik is a mai elvtelen paktumos világba, már *belső tartalmánál fogva jogszerűtlen és semmis, de érvénytelen formailag azért is, mert a mint épen maga a presbiterium érvelése is nagyobb nyomaték (?) kedvéért kiemeli, az a paktum az egyházkerülethez jóváhagyás vagy csak tudomásvétel céljából is, soha fel nem terjesztett*.

A rabulisztikának szembeszökő példáját találjuk abban az okoskodásban is, hogy az egyháznak törvényszerű (?) kötelessége a maga álláspontján megmaradni, mert egyházi törvényeink

a debreceni egyház különleges viszonyaival nem foglalkozván s évszázadokon át kifejlődött jogait érintetlenül hagyván, a törvény ama hiányosságát áthidaló olyan alkalmazkodást, — modus vivendit — kellett találni s az egyházmegyének megállapítani, mely lehetővé tette, míg a törvényhozás másként nem intézkedik az egyházmegye s egyházközség együttmaradását, fejlődését és kormányzását.

Ugy van tehát feltüntetve a dolog, mintha a törvény nem intézkedett volna a debreceni egyházra nézve s e miatt hiányos volna. Holott világos, hogy a törvény intézkedései általánosak lévén, vonatkoznak a debreceni egyházra is. Ha a törvényhozás nem akarta volna alkalmazni ez intézkedéseket a debreceni vagy valamely más egyházra, akkor kivételeket állapított volna meg. Minthogy azonban ezt nem tette, holott két zsinaton lett volna erre alkalma: világos, hogy az egyházak között a felügyelet gyakorlása tekintetében különbségeket tenni nem kívánt, minthogy a törvényszerű felügyelet és ellenőrzés alól egyik egyházat sem tartotta kivonhatónak. És ez a helyes és következetes eljárás! A törvény tehát nem hiányos, csak nem ismer kiváltságokat! A törvény fennáll, csak a debreceni egyház nem akar annak engedelmeskedni, hivatkozva százados gyakorlatra, helyesebben törvényelötti állapotára, a mely a törvény után többé fenn nem állhat. Mert nem kell gondolni, hogy csak a debreceni egyháznak volt a múltban különleges állása. Volt az igen sok más tekintélyes egyháznak is. Mi történnék most már, ha ezek az egyházak egymásután megtagadnák az általános törvénnyel szemben az engedelmisséget azon az alapon, mert valamikor más viszonyok között voltak.

A dolog tehát úgy áll, hogy törvény igenis van, a mely kivételt nem ismer, s ez nagyon helyesen is van így, mert nincs olyan autonomia, a melylyel szemben a felügyelet és ellenőrzés gyakorlása szükséges nem volna. Legjobban mutatja ennek szükséges voltát épen a törvénytelen útjára tévedt debreceni egyház szomorú példája. A törvény ellenére semmiféle kiváltság fenn nem állhat, semmiféle gyakorlat nem keletkezhetik, mert az ilyen gyakorlat köztudomás szerint *abusus*, visszaélés, a mely jogellenes voltánál fogva jogot nem teremthet.

És még egyet! Igen nagy előszeretettel szoktak hivatkozni azon az oldalon a püspöki tekintélyre, a melylyel szerintők nem fér össze az egyházmegyei hatóság gyakorlása. Erre csak az az észrevételünk, hogy általában nagy kiméletlenségnek és ildomtalanságnak tekintjük azt, hogy a püspöki magas tekintélyt lépten-nyomon belevonják a kérdésbe, a hol egyébre támaszkodn

nem tudnak s azzal a tekintéllyel takargatják álláspontjuk tarthatatlanságát s okoskodásuk feltűnő fogyatékoságát. Holott meg vagyunk arról győződve, hogy sem a kerület nagyérdemű püspökének egyénileg az ellen kifogása nincs, sem a püspöki magas tekintélyt egyáltalán nem sérteli az, ha az egyházmegye küldöttei a debreceni egyház iskoláit, anyagi és egyéb viszonyait a törvény rendelkezése szerint megvizsgálják. Nézetünk szerint a püspöki tekintélyre nézve sérelem nem ebben van, hanem igenis abban hogy épen annak az egyháznak presbiteriuma, a mely szerencsés a püspököt is lelkészei közé számíthatni, lép a törvénytelen terére, s szegül ellen azon egyházkerület határozatának, a melynek egyik feje és elnöke maga a püspök. A püspöki tekintéllyel való takarózásnak pedig kell-e szembeszökőbb példáját hoznunk fel, mint azt, a mi épen ez ügyben is történt, hogy t. i. a presbiterium szóban forgó *törvénytelen határozatát a főtiszt. püspök ural iratták alá*, holott a püspök ur azon a presbiteri gyűlésen, a mely a határozatot hozta, nemcsak hogy *nem elnökölt, hanem még jelen sem volt akkor Debrecenben sem?! Itélje meg bárki is, hogy a püspök ur magas tekintélyének ez odíózus ügybe való illetén erőszakos bevonása vajjon helyes és igazolható eljárás-e?*

Az a különleges állás pedig, a melynél fogva a debreceni egyház a kollegium gazdasági és igazgató tanácsában képviselőre és befolyásra van jogosítva, kétségtelenül nagyon megbecsülendő szép állás, a mely arra kötelezi az egyház elöljáróit, hogy a főiskola érdekeit őszintén és önzetlen szeretettel és odaadással ápolják, mint az elődök tették, s ezt a különleges állást ne pusztán a rideg hatalom és befolyás szempontjai szerint mérlegeljék és értékesítsék. De ennek az állásnak épen semmi köze sincs az egyházmegyei felügyelethez, a melyet az nem akadályoz, sőt még csak nem is érint. Az erre való hivatkozás tehát épen olyan súlytalan, mint annak a felemelése, hogy az egyház főgondnoka a kollegium révén, melynek helyi gondnoka, segédgondnoki jogokkal bíró tagja az egyházkerületi közgyűlésnek. Bizonyára a főgondnokot sem feshélyezheti az, ha a vezetése alatt álló egyház dolgaiba az egyházmegyei hatóság betekint. Mert vagy rendben vannak az egyház dolgai, s akkor intézkedésre szükség nincs, vagy pedig nincsenek rendben, a mikor aztán rendet kell csinálni. Ez ellen a főgondnok urnak sem lehet kifogása.

Hanem igenis, az ellen méltán emelhetett volna kifogást az igen tisztelt főgondnok ur, hogy ne hozassék épen az ő elnöklete alatt törvénytelen határozat azon egyházkerületi közgyűlés

tekintélyének megsértésével, a melynek a főgondnok ur is konstituens tagja és a mely őt az egyházmegyei gondnokok díszes sorába emelte.

Dr. Bacsoni Lajos.

U t ó h a n g.

(Vége.)

Részletesen szándékoztam foglalkozni a lelkészi kar válaszában minden egyes pontjával. Megakartam világosítani az egész eljárást, a mit a kar egyes tagjai tanúsítottak ebben a kérdésben és feltárni több olyan dolgot is, a mi a színpalak mögött történt, de a mi még is jellemző mind a helyzetre mind a vezérlő egyéniségekre nézve.

Azonban elállottam ettől a tervtől. Minek hozakodjak személyes dolgokkal és magán sérelmekkel elő ebben az ügyben, a mely nem az én és nem a lelkész urak privát ügye, hanem mindnyájunkat mélyen érdeklő közdolog?

Abból a mi közre jutott mindenki hozzá vethet ahoz, a mi még ezen felül megtörtént.

Még azon mentegetőzésekre sem szölok semmit, melylyel a lelkészi kar ügyvivője az utolsó 20 év tanácsalán tervezetét el'eplezni és szépiteni akarja. Megtudnám én festeni e képnek árnyékoldalát is. De minek? úgy is jól tudja azt mindenki, a ki Debrecen iránt érdeklődik és ha nem tudná is: megmutatná neki az ispotály templom csonka tornya, mely harmadik éve tető, harang, óra nélkül meredezik a levegőbe. Annak a napfényes derült képnek, melyet a válasz írója a debreceni egyházi életről és a lelkészek működéséről rajzol, ez a romban álló templom az igazi emlékoszlopa és epitáfiuma.

Azt a tanácsalanságot azonban, melyel a nevezetes irat végződik mégsem hagyhatom szó nélkül.

A lelkészi kar tehát még ma sem tudja, hogy mit kellene tenni, hogy a jelen nehéz helyzetből kibontakozzunk.

Csak menődik és menettetik.

Belől romlás, kívülről veszedelem és a lelkészi kar még most is csak zárt ajtók mögött híveitől különváltan tanácskozik, a szószékről menydörög és még mindig csak az 1883-ban megkezdett emlékiratoknál és érvényét vesztett paktumoknál tart.

Az egyház rendezetlen közjogi állapota, a debreceni Sionnak az egész ref. közvéleményt felkeltő romlása, az utolsó évek fejleményei minden kitérést lehetlenné tevő módon napirendre hozták a debreceni egyháznak tarthatatlan helyzetét. Kívül és bent minden egyházat féltő lélek egyformán kérdezi mi lesz tovább?

Aláveti é magát Debrecen az egyházmegyének és megbékél-é a szerény egyházközségi szereppel?

Egyházmegyévé alakul, régi önállóságát megőrizi és régi jogait újabbakkal szaporítja?

A mult, a jelen helyzet, a hívek többsége, kik büszke polgárok és egyházukat is függetlennek szeretnék, a jövő fejlődés követelménye, melyet ez uton lehetne legjobban szolgálni; mindnyájunk s a tiszta maggyarság szent érdekei az önálló városi egyházmegyévé fejlődés útját javallának és követelnék.

A lelkészi kar azonban az egyik kérdésre sem felel, egyik utat se választja és a tanácsalán hallgatás titokteljes köpenyegébe burkolózik.

A beavatottak azonban azt susogják, hogy a lelkészi kárnak esalhatatlan jormulája van a nagy kérdés megoldására nézve és azt állítják, hogy *Debrecen eddigi önállóságát meglehet menteni anélkül, hogy akár az egyházmegyébe be olvadna, akár külön parókiákra oszolva egyházmegyévé alakulna.*

Három úton reménylik e csudát.

Az egyik a *felsőbb hatóságok és a zsinat.* Ez az út azonban nem biztat sikerrel. Hogyan volna lehető Debrecen önállóságának biztosítása a felsőbb hatóságok útján, midőn nyilvánvaló, hogy Debrecennek saját egyházmegyéjében és egyházkerületében sincsen többsége? Hát a többi kerületeken és a zsinaton hogyan lehetne ilyen, a hol Debrecennek még kevesebb elszánt hívei vannak és lesznek?

Azután meg a tényleg létező törvények ellenére ilyen kiváltságot már nem is lehet kivívni.

Ha kilehetne, kivívták volna akár 1881 2., akár 1890—1-i zsinaton.

A mi egyházmegyéink közül akkor többen támogatták Debrecen és a zsinat a debreceni parókiális körökről szóló munkálat elejtésével mégis a nagyegyházaknak önálló gyülekezetre való felosztása mellett nyilatkozott. Ma ellenünk van mindenki és főleg ellenünk vagyunk saját függetlenségünknek önmagunk.

Ne áltassanak bennünket politikai jelszavakkal, és ne keverjék ez ügybe a főgondnok ur személyét se. Egy ember, ha még oly hatalmas ember is, egy olyan egyháznak mint Debrecen de még kisebbnek is semmit se árthat. Nem is szabad ezt feltételezni se, de még politikai befolyásoltatásról se susároljanak. Azt befolyásolják csak, a ki rendetlen viszonyok között van, a kinek mindenütt elintézetlen ügyei vannak, a ki gyenge. Ilyen most a debreceni fényes egyház.

Veszedelemes térére lépett azért a debreceni lelkészkar, midőn e kérdésben a saját érdekeit a függetlenségi párt hátán akarja a partra juttatni. Mind a ketten veszteni fognak. A lelkészi kar is, a függetlenségi eszme is, de legelőbbit az egyház maga.

Veszedelemes térére lép a lelkészi kar akkor is, ha az *1884 iki egyezményre hivatkozva* akarja megvédeni a debreceni egyház függetlenségét.

Ez az egyezmény, s az annak alapján határozatba ment ellenállás, a mely a mult május 5-iki presbiteri gyűlésben a lelkészi kar javaslatára egyhangulag fogadott el, nem megoldás.

Nyilván való ugyanis, hogy a híres egyezmény tulajdonképen csak egyházmegyei határozat. Ellentétben áll a törvénynyel, tehát önmagában semmis Tartalma sem olyan, hogy az Debrecen függetlenségét biztosíthatná. Az esperes bejelentett látogatása elleni tiltakozás tehát legjobb esetben is csak ideiglenes halasztást eredményezhet. Az egyház önállóságát csak az egyházmegyévé alakulás útján lehet elérni. Erre a hozott határozat csak az első lépés lehet s ime ezért fogadtuk azt el mindanyian, de nem aggodalom nélkül s nem úgy hogy a felelőséget az indítványt tevő lelkészi karról levehettük volna.

Nagyon féltő, hogy az ellenállás indítványozásával és annak keresztül hájtásával azért a nt. lelkészi kar elszámította magát.

Még hibásabb számítása akkor, ha mint rebesgetik a *debreceni egyházmegye meghódításával akarja megoldani a nehéz kérdést.*

A terv az volna: *hogy az esperesi mandátum jövő évi lejártát felhasználva, Debrecen a maga*

10 szavazatával segítségül és szövetségeseikül véve nt. Dávidházi János ur személyes ellenségeit, egy debreceni lelkészt juttat az esperesi székbe.

A terv nem rossz. A debreceniek soha sem fognak meghajolni a vidéki egyházmegye lelkésze előtt s nem hódolnak be Kabára. Azt azonban, hogy függetlenségükért cserében, de Debrecen székhelylyel a vidéket hatalmuk alá hajtsák, talán még ők is elfogadhatják.

A terv azonban kivihetetlen. A mostani körülmények között nem lehet a debreceni egyházmegyében olyan lelkész, a ki a *debreceniek kedvéért saját egyházmegyéjét elárulja és tulajdon esperesét cserben hagyja. A mostani esperes urat tehát, a kinek tehetségét, állására természetét, rettenthetetlen törvény tiszteletét a magam részéről is őszintén elismerem és kit, ha e dolgot folyamán többször aposztrofáltam, nem kívántam megbántani, vagy nagy többséggel fogják újra megválasztani vagy mást, de akkor se debreceni lelkészt választanak.*

Azonban ha a terv még tényleg sikerülne is akkor se lenne segítve Debrecen. Az itteni zavar átplántálódna a most békés vidékre és egyházmegyei gyülekezetekre is. Az egyházmegyei gyűléseken sohase lenne többsége a debreceni pártnak.

Debrecen és az ev. ref. egyház tehát mindent vesztené a nélkül, hogy a debreceni lelkészek valamit nyernének.

A pásztor egyházával áll és bukik és a debreceni lelkészek nem élhetnek nyugodtan, ha Debrecen és a ref. egyház bajban vannak.

S hogy nem is akarnak élni, arról is mindnyájan meg vagyunk győződve.

Ezt bizonyítja az a két rendbeli emlékirat is, melyet mostani válaszkba is befoglaltak.

Mit javasoltak ezek az emlékiratok?

A munkaerők szaporítását, az egységes egyháznak bizonyos körökre való felosztását.

Nos? épen ez történik az önálló városi egyházmegyévé fejlődés által.

Ez úton mindenik fél csak nyerni fog.

A lelkészek is, a hívek is és mi is mindnyájan, a kik Debrecen és a kálvinista szellemet szeretjük és féltjük.

A ma mindenfelől fenforgó nehézségek eloszlanak, a bonyolult helyzet megoldást talál.

Régi függetlenségét megtartja, sőt megnöveli Debrecen és viszont a többi nagy egyházak is.

A ma oly sok panaszra okot adó egyházi élet kopár mezeje újra felvirul s a kálvinista egyház régi fénykora újra vissza száll.

A hitélet élénk és erős lesz, a nehézkes administratio gyors, pontos és pénzügyileg is olcsóbb lesz mint a mostani.

A belső megerősödésnek megfelelő lesz a külső fejlődés képe is.

A kertiségek mint egy varázsszóra külön egyházzakká alakulnak által és akár saját erejükön, hiszen 2—3000 lélekkel népesebbek mint akárhány virágzó vidéki gyülekezet; akár a város segélyével, hiszen még az ezer egynehányszáz lélekből álló orosz egyházat is megsegítette Debrecen városa; vagy a közalap útján, mely épen e célra van alapítva, meg is fognak épülni.

Iskolai és egyházi tekintetben nagy teher esik le ez által a jelenlegi városi lelkészek válláról.

Jobban bírják majd lelkészi teendőiket teljesíteni és ha a hívek látják, hogy még így is valóban segítségre van szükségök, azt is megfogják kapni biznnyal,

csak a debreceni egyház önállóságának, a ref. hívek és egyház jövődjének fejlődésének útjába ne álljanak.

A elmúlt 20 évnek tervezetesei, kísérletei, a következő nehézségek, a jelen kapkodás és zűrzavar eléggé hangos intőpéldák lehetnek.

Mit csavarognak és vergődnek hát olyan keservesen és miért ámtják magokat is másokat is oly lehetetlen reménykedéssel.

A régi rendszer lejárt, a kényelmes sorban papolás, gondtalan pástorkodás ideje elmúlt.

Ne habozzanak azért tovább, hanem ragadják kezükbe a kibontakozás zászlóját. Lépjenek ki a tartózkodásból s legyenek a jó ügy vezeterei.

Még nem kötötték le magukat egy irányban se, még nem késő. A hideg számítás nem felesleges, de a hosszúság számítás és habozás gyengeség és veszélyt hoz Debrecenre is, a lelkészekre is és a nagy egyházakra is.

A városi egyházmegyévé alakulással mindenek megépülnek, mindenkinek nyeresége leend. Még magának a függetlenség nagy eszméinek is. Bátran előre hát az Isten szent nevében előre a függetlenség és önállóság útján, előre egy jobb jövő, a városi egyházmegye felé.

Dr. Ferenczy Gyula.

KÖZÉLETÜNK.

Szell Kálmán ev. ref. esperes jubileuma.

Justum ac tenacem propositi virum . . .
(Vége.)

Az ének elhangzása után magasztos érzelmekkel, nemes lelkesedéssel oszlott el az ünneplő közönség hogy helyet adjon a különböző küldöttségeknek, kik egymás után hozták el a szeretet, a hála és tisztelet babérait, hogy benne legyenek azok a díesőség koszorújában.

Legelsőnek a községi gymnáziumi tanárnék üdvözölték Szell Kálmánt, kiknek emléktárgyát, egy gyönyörű irómappát Király Józsefné úrnő lelkes szavak kíséretében nyújtotta át.

Ezután a nagyszalontai ev. ref. egyházmegye küldöttsége tisztelgett. A gróf Tisza Kálmán, Balog Ambrus, dr. Márk Ferencz, Bagdi János, Szabó István, Fogarassy Balint, Bugyi János, Onodi Sándor stb. küldöttség élén Balog Ambrus üdvözölte az ünneplőt, magasan szárnyaló, szép beszédben méltatva érdemeit és egyénisége ritka értékét és becsét.

Ezután az egyházmegyei tanító-testület 30 tagja Kiss Gábor elnök vezetése alatt tisztelgett, átnyújtva az egylet emléktárgyát egy művészi kivitelű albumot. Utánok a tanítói segély-egylet választmányja fejezte ki jó kívánatait Varga Károly elnök tolmácsolása mellett, ki a segély-egylet körül szerzett érdemei méltatása után adta át az egylet emléktárgyát, egy szép ezüst tintatartót.

Majd a szalontai ev. ref. egyház tanító-testülete üdvözölte az ünneplőt Török Gyula által.

Az üdvözlésekre a könyekig meghatott ünneplő lelke egész melegétől áthatott köszönetet mondott.

Következett az izraelita hitközség üdvözlése, melynek elnöke dr. Becher Áron szép szavakban adott kifejezést annak a szeretetnek és tiszteletnek, mely a felekezetek közötti béke apostolát, Szell Kálmánt, részökről megilleti.

Majd Szabó János békésbányai esperes, ugyszintén Szabó Károly esperes, Szemes László és Hegyesi Márton, mint a bihari egyházmegye küldöttsége, üdvözölték Szell Kálmánt, mint a ki nemes, önzetlen és buzgó

munkálkodásával a szomszéd egyházmegyek őszinté rokonszenvét és tiszteletét vivta ki magának.

Utánok a községi algyimnasium tanárkara tisztelgett Tatár Balázs igazgató vezetése alatt, ki szép beszédben emlékezett meg Szell Kálmánnak a gymnasium érdekében kifejtett buzgó tevékenységéről.

Majd Szalonta város képviselőjében Erdey Gyula főjegyző, Nagy József főbíró, a kir. járásbírósnak nevében Kovács Károly járásbíró üdvözölvén az ünneplőt, megjelent a róm. kath. egyház küldöttsége, melynek élén Vitkovszky Flóris plébános üdvözölte Szell Kálmánt, mint a ki egész szeretetét és ragaszkodását bírja a szalontai róm. kath. egyháznak. Az üdvözlésre Szell Kálmán a következőkben válaszolt:

Lelkem egész melegével mondok köszönetet azon lekötölező figyelemért, melyben főtisztelendő úr és a helybeli róm. kath. egyház részesít, midőn 40 éves lelkipásztorságom alkalmából rólam megemlékezik; üdvözlésével megtisztel. Kiválóan értékesnek tekintem ezt, mint a keresztyéni testvériségnek és szeretetnek önkéntes megnyilatkozását . . .

40 esztendeje szolgállok itt, mint a ref. egyház egyik lelkipásztora; és állítom, hogy szolgálatom egész ideje alatt, tehát a helybeli r. kath. egyház önálló megalakulása előtt is mindig követtem és megtartottam a Krisztusi szeretetnek és testvériségnek azon örök törvényét, melyeket Isteni Mesterünk a Jézus Krisztus olott szívünkbe és lelkiismeretünkbe.

Oh ápoljuk a Krisztusi szeretet és testvériség ezen örök törvényét, annál is inkább, mert fájdalom, napjainkban, és s magyar hazánkban is, az a külföldről beplántált irány kezd lábra kapni, mely az igaz vallásosságot, az igaz keresztyénséget felekezeti szük me derbe zárja be. Mi legyünk és maradjunk testvérek a Krisztusi szeretetben és annak alázatos munkáiban!

Fogadják még egyszer meleg köszönetemet s tartanak meg jóindulatukban.

A hivatalos testületek után az egyesek, a tisztelők, a szeretők kerestek fel Szell Kálmánt, hogy ezen a napon ők is kifejezzék szeretetüket, nagyrabecsülésüket.

A lélekemelő szép ünnepség után déli 1 orakor bankettre gyűlt Szalonta városának színe java, vallás és társadalmi különbség nélkül a Korona szálló udvarán levő nyári színházba, hol 5 hosszú asztal mellett helyet foglalva, újból kezdtek a lelkes ünneplést és ovációt. Az első felköszöntőt Balogh Elek dr. mondotta a királyné, melyet állva hallgatott végig a közönség, azután Szikszay Lajos lelkes erővel elmondott gyönyörű szép beszédben üdvözölte az ünneplőt. A beszéd így hangzik:

Mélyen tisztelt uraim!

Megvallom, hogy a jelen percben két ellentétes érzés fogja el egész valóm; egyik az öröm, melyet érzek a felett, hogy nekem jutott a szerencse ünneplőtök e helyen üdvözölni, másik az aggodalom, hogy nem tudom kifejezésre juttatni azon érzelmet, mely a jelen alkalommal mindnyájunk szívében él, — ha ez nem sikerül, kérem ne tudják ezt be érzelmeim hidegségének, hanem egyedül kifejezéseim fogyatékoságának.

Midőn egy közpályán 40 esztendőt eltöltött ember életére vi-sza pillantunk, lehetetlen, hogy el ne merengjünk a multak emlékére.

Midőn pedig éppen ünneplőtök 40 éves papságáról akarunk megemlékezni, kinek élete előttünk mindig egy nyitott könyv volt, lehetetlen; hogy meg ne álljunk a 40 évet jelző határfánál, s vissza ne vezessük emlékeinket arra, hogy ki volt Ő — és ki Ő minékünk.

40 esztendő egy ember életében oly hosszú idő, hogy ritka egyénnek jut osztályrészül az, hogy szellemi és testi erejének teljes birtokában tölthessen el a közpályán 40 esztendőt oly munkássággal, minővel azt ünnepeztünk eltöltötte.

Az ifjukor mondhatni hajnalán volt Ő, midőn a nagyszalontai evangéliom szerint reformált gyülekezet vezetésére, ennek szellemi és valláserkölcsi fejlesztésére elhivatott.

Nagy és nehéz feladat nehezült ifju vállára, de Ő ettől vissza nem riadt, hanem az ifju akarat egész hevével a Gondviseléstől megáldott szellemi tudása birtokában vette kezébe azon zászlót, mely alatt vezette s hála a Gondviselésnek, hogy vezeti népét az ígért földére. Munkásságának útján, mely mindig a szeretet útja volt, — csak egy érzés, csak egy eszme vezette, mit lángelkű költőnk így fejezett ki:

„Egy éltet adtál énnékem Atyám,
S én ezt szolgálatodra szentelem.
Mi lesz a dijj, vagy lesz e dijjam?
Nem kérdezem.
Lelkembe tetted az iránytűt,
A merre ez vezet: megyek.“

Ezen magasztos cél irányította minden lépését, küzdött és dolgozott, soha nem magáért, hanem mindig a gyülekezetért, és hogy lelkészi hivatását igazán és hiven betöltse, s hogy gyülekezetében „mindenek ékesen és jó renddel folyanak,“ törekedett arra, hogy a gyülekezet minden egyes tagja legyen vallásos, istenfélő és munkás. Minden tettének, minden beszédének fő alap feltétele az volt, hogy az időről időre fejlődő nemzetnek neveltessék az isteni félelemben, jó erkölcsben és hazaszeretletben, mert csak ezen tényezők által vélte elérhetni hazánk és egyházunk felvirágzását.

Hogy ünnepeztünk az Ő törekvései és odaadó munkássága által, mint egyházunk és iskolánk, valamint a társadalmi életünk érdekében kifejtett, minő eredményeket ért el, azt mindenki tudja, ki az Ő munkásságát ismeri és ez iránt elismerő akar lenni; de mi, kik az Ő munkásságának nemcsak szemlélői voltunk de az elért eredménynek részeseivé is lettünk — ha a hálátlanság bélyegével nem akarjuk magunkat illetetni, lehetetlen, hogy az elismerésen kívül mély hálánkat és forró köszönetünket ne nyilvánítsuk, 40 esztendei áldásteljes munkásságáért, mely munkássága által egyházi és társadalmi életünk történetében megörökítette nagy nevét.

A ki így élt, s ily munkássággal töltött el közötünk 40 esztendőt, ugyan hogy ne ünnepeznénk? A mai nap nekünk örömnep és a hálaadás ünnepe, mert jól esik kifejezésre juttatnunk azon érzelmeinket, melyben áldjuk az isteni Gondviselést, hogy a mi egyházunknak s közéletünknek adta az ünnepeztet.

De ha a hála elhangzott ajkunkon, hangozzék el imánk is a mindeneket intéző Gondviselőhöz, hogy még sokáig tartsa meg ünnepeztünk drága életét, hogy még soká szent áhitattal hallgathassa e gyülekezet az Ő ajkáról azon ígéket, melyeket hirdet, elbűvölő ékesszólásával, az Ur hatalmáról, dicsőségéről és magasztalásáról.

A lelkesülés édes ihletével; szívünk mélyéből kívánjuk, hogy nagytiszteletű Széll Kálmán urat hazánk s egyházunk javára, a mi örömeinkre, s szerettei boldogítására — az isteni gondviselés még soká, nagyon soká éltesse.

Éljen!

Széll Kálmán könyekig meghatva mondott köszönetet még egyszer a szalontai egyháznak, poharát emelve

a nagyszalontai ev. ref. egyházért, a nagyszalontai társadalomért, ezeknek jövőjéért, fejlődéséért.

A beszéd elhangzása után Nagy Imre ugrai lelkész az egyházmegye nevében köszöntötte fel Széll Kálmánt, mely után Böszörményi Lajos a szalontai egyházmegye büszkeségére, gondnokára Tisza Kálmánra üríté poharát, Czeglédy Imre a vendégeket, Szabó János békés-bánati esperes az ő és Széll Kálmán 50 éves barátságát, Szabó Károly bihari esperes, mint az esperesek között is első esperest üdvözölte Széll Kálmánt. Hegyesi Márton a felekezetek közötti egyetértésre, szeretetre, Veress Károly az összes papokra, dr. Balogh Elek a szinkör karzatán megjelent előkelő hölgyközönseget éltette.

Közben pedig érkeztek az üdvözlő levelek és táviratok.

A generális est táviratozta:

Távolból is csatlakozva a tisztelgők és ünneplők seregéhez küldöm legjobb kívánataimat, melyekhez feleségem is csatlakozik.

Tisza Kálmán.

*

Mai szép ünnepélye alkalmából melegen üdvözölve kívánom, hogy hosszú áldásos működésének legyen méltó jutalma az, hogy lássa megtestesülni azon nemes eszméket, melyek terjesztése érdekében annyit fáradozott.

Beöthy László.

*

Üdvözöllek a kötelességek hü teljesítésében, kitartó utadnak ezen a 40 évet mutató állomásán, kísérjen úton tovább is az Isten áldása, tegye gyümölcsözővé munkásságodat.

Ritoók.

*

A nap örömeiben a távolból is részt vesz, az elhangzó jó kívánatokat a maga részéről is őszintén hangoztatja igaz hiva

Fábián László.

*

Jubileuma alkalmából szívesen üdvözli.

Fassie Tódor.

*

Áldásos életének mai örömnepén szíve egész melegével tiszteletteljesen üdvözli nagytiszteletű urat

Náttafalussy.

*

Igaz barátsággal üdvözöljük ünnepeztetés napján

Markovits Antal és neje.

*

Messze terjedő további működését is kísérje Isten áldása és az elismerés.

Dávidházy János.

*

Negyven évi lelkipásztorkodásod alkalmából örömmel üdvözöl, szerencsét kíván

Görömbei Péter.

*

De jöttek még ezeken kívül a szíves üdvözlések táviratban: Sipos Orbán, Sulyok István, Des Echerolles Kruspér Sándorné, Tamásfalvy Thury Ignác, Virágos Sándor, Thaly Lajos, Budai János, Vadas Gyula, Szondy Géza, Kiss Elek, Dr. Hajnal István, a mező sasi presbiterium részéről; levélben Tisza István gróf, Dr. Farkas Antal Benedek László, Sternthal Adolf, Dr. Erdős József, Soltész László, Csécsi Imre, az aradi, gyantai, erdőhegyi, boros-sebesi vadász, szakáli, belényesi, belényes-ujlaki, Komádi, stb. egyházak részéről, tanubi-

zonyságot téve arról, hogy az igazi érdem jutalma nem marad el, s hogy e jutalom legszebb alakja: az elismerés!

Ime így folyt le a nagyszalontai egyház ünnepe, s ha még ehhez hozzá vesszük a száraz tudósításban nem említett könyveket, melyek drága gyöngyökként ragyogtak az ünneplők s az ünnepektől szemében, ha hozzá vesszük a nép azon szeretetét, az értelmiség azon nagyrabecsülését, mely a tavaszi napsugárnál is jobban aranyozta be az ünnepséget, lehetetlen nem kívánnunk, hogy a mi Istenünk adjon sok ilyen ünnepet a mi magyar ref. Sionunknak, adjon sok ilyen ferfiut a mi egyházunknak!

Szombathy István.

Az egyetemes ref. konvent ülései.

(Harmadik és negyedik nap.)

Az egyetemes konvent harmadik napi tárgyalása a Dr. Nagy Dezső és Radácsi György jegyzők által felolvasott második napról szóló jegyzőkönyv hitelesítésével vette kezdetét.

Azután Sass Béla jegyző ismertette a tiszántúli kerület elnökségének felterjesztését az iránt, hogy a kongrua birói lefoglalás tárgyát ne képezhesse. A konvent többek hozzászólása után egyhangulag elhatározza, hogy a kultuszminiszter kerestessék meg az iránt, miszerint figyelmeztessenek a bíróságok a kongrua törvénynek szigorú betartására, mely szerint kongruális összegek nem foglalhatók le. Egyszermind a kerületek körlevélben értesítsék a lelkészeket a kongrua lefoglalásának jogtalanságáról.

Ugyancsak Sass Béla jegyző felolvasta Dókus Ernőnek, a közalapi végrehajtó bizottság elnökének előterjesztését az iránt, hogy a kongruus lelkészek által fizetendő közalapi adónak megfelelőleg, mindenik lelkész illetménye emeltesse fel 1 korona 20 fillérrel, vagyis megállapított fizetésök egy ezredrészével. Fejes István, Tisza Kálmán, Antal Gábor hozzászólása után egyetemes konventünk Tisza István gróf propositióját tette magáévá, mely szerint a miniszterhez felterjesztendő megkeresésben határozottan constatálandó, hogy a lelkészek tartoznak ezen illetmények megfizetésével, valamint az is, hogy a közalapnak ezen megtérítési igénye teljesen jogos.

Ezután Sass Béla jegyző a kultuszminiszternek 1900. évi 40,265; 40,267; 40,796; 44,643; 44,644 számú leírásai alapján jelentette, hogy a miniszter az erdélyi egyházkerülethez tartozó K.-Szt.-Király, Baróth, Horvát-Peténye N.-Pestény és Maros-Solymos érdekeiben benyújtott lelkészi jövedelem kiegészítés iránti kérelmeknek helyt nem adhat, mivel ezen lelkészi állások 1898. jan. 1-ig szervezve nem voltak.

Majd következett az erdélyi egyházkerület igazgatótanácsának azon felterjesztése, hogy az ideiglenes helyettes lelkészekül alkalmazott végzett papjelöltek részére is folyósítsassanak az állami fizetés kiegészítési összegek. Egyetemes konventünk elhatározta, hogy pártolólággal terjesztessék fel az igazgatótanács kérelme a kultuszminiszterhez. Hasonlóképpen pártoló felterjesztés határozatott az erdélyi igazgatótanács azon kérelmére is, hogy a kiegészített lelkészi javadalmak arányában esedékes adóknak és országos gyámintézeti járulékoknak levonása engedélyeztessék, illetve az e címen igényelhető összegek utólagos utalványozására a miniszter felkéréssék.

Váró Ferencz egyetemes tanügyi bizottsági előadó olvasta föl ezután a bizottság előterjesztését a ref.

gymnasiumi tanterv revíziója tárgyában. A bizottság javaslatát, mely különösen a vallás és énektanítás revízióját tartja szem előtt és négy év alatt az 1884-iki állami gymnasiumi tanterv is jelenlegi konventi tantervünk közötti különbség megszüntetését célozza, valamint a nem felekezeti gymnasiumok vallásitanításának összhangzásba hozatalára vonatkozólag f. évi december végeig a kerületeket véleményes javaslat tételére jónak látja felhívni, — egyhangulag magáévá tette a konvent Tisza Kálmán azon indítványával együtt, hogy az új konventi tanterv az egyes egyházkerületeknek négy év alatti fokozatos életbeléptetése végett küldessék meg.

Az erdélyi egyházkerület jelentését a gymnasiumi játékdélutánokról, valamint a gymnasiumi szakelőadói jelentést a ref. fő- és középi-kolai adattárak és törzskönyvek állapotáról egyetemes konventünk helyesléssel vette tudomásul. Erre következett az egyes gymnasiumok államsegély ügyeinek ismertetése, melyekre vonatkozólag a konvent helyeslő tudomásul vette az előadói jelentést. A kerületünkben levő gymnasiumok közül Karcag 6000 korona fentartási államsegélyben, Békés 12000 és Mezőtur 16000 korona beruházási és fentartási államsegélyben; Szatmár 20,000 beruházási, H.-Nánás 6000 korona fentartási és Mármaros-Sziget 20,000 korona eddigi államsegélyen felül még 10,000 korona beruházási államsegélyben részesült.

Tiszperce szünet után Pokoly József közigazgatási bizottsági előadó ismertette a dunántúli egyházkerület felterjesztésében az elhalt lelkészek örököseit és jogutódait illető csonka és kegyeleti évre vonatkozó kerületi szabályrendeletet az egyöntetű szabályozás céljából, mit a konvent az egyes kerületekhez utalt véleményes javaslatlétél végett.

A megújított geresdi egység életbeléptetése napjaul pedig, melynek meghatározását szintén a dunántúli kerület kérte, f. évi junius hó 1-ét fogadta el a konvent, a mennyiben ehhez az evangélikus egyház is hozzájárul.

Majd következett a tiszántúli kerület felterjesztése a baptista áramlatok korlátozásának tárgyában. A konvent az e tekintetben való intézkedést nem látta célhoz vezetőnek, mert úgy határozott, hogy ezen áramlatok megszüntetésére a lelkészek tehetnek legtöbbet és az ő kötelességök lelkiismeretes munkával el is érni azt.

A tiszáninneni kerület felterjesztése az egyetemes érvényű új liturgia tárgyában, mint zsinat elé tartozó dolog levétetett a napireneről.

Pokoly József előadó ezután a zsinattartás ügyéről a dunántúli kerület indítványa alapján előterjesztette a közigazgatási bizottság azon javaslatát, hogy a konvent alakítson az előkészítő munkálatok megtétele végett egy zsinati bizottságot. Báró Bánffy Dezső javasolta egy szűkebb bizottság alakítását mely a konventnek tenne jelentést mielőtt a törvényszerinti előkészítés céljából egy nagy bizottság alakíttatnék. A konvent magáévá tette ezen indítványt azzal a megtoldással, hogy ezen bizottság az elnökség vezetése alatt minden kerületből 2—2 képviselővel alakíttassék meg és az egyes kerületek 1902. évi január hó 1-ig terjesszék be ezen konventi bizottsághoz véleményes javaslatukat.

Ekkor következett a harmadik nap legnagyobb érdeklődéssel várt és számos szónok által vitatott tárgya az „erdélyi püspöki“ cím kérdése. Molnár Béla közjogi bizottsági előadó ismertette a bizottság javaslatát, mely szerint vegye tudomásul a konvent a miniszteri leiratot és ne tegyen ezuttal semmiféle lépést továbbra is ezen tárgyban. Pokoly József majd utánna Báró Bánffy De-

zsó nem fogadták el a közjogi bizottság javaslatát, mert sérelmesnek tartják a miniszteri leiratot és különösen Báró Bánffy az 1651-ben visszaállított róm. kath. püspökségre hivatkozva az „erdélyi püspök“ cím használatának ama magyarázatát, melyet a második e tárgyban kiadott miniszteri leirat tartalmaz, határozottan törvénytelennek tartja. Bernáth Elemér szintén sérelmesnek tartotta az alternatív cím használatát és a miniszteri leiratot nem találta megnyugtatónak. Így a bizottság javaslatához nem járult hozzá. A konvent Gróf Tisza István és Mezei Albert hozzászólásai után végre szótöbbséggel elfogadta Szilágyi Dezső indítványát, mely szerint a közjogi bizottság javaslata azzal toldotta meg, hogy bár a kultuszminiszteri leiratot semmi tekintetben sem tartja a konvent kielégítőnek de ez alkalommal semminemű lépést sem tesz e tárgyban és a miniszteri leiratot ezáltal tudomásul veszi.

Ezzel a konvent harmadik napi tárgyalása véget ért.

A negyedik napon kevés érdeklődés mellett folytatta a konvent a jegyzőkönyvek hitelesítése után a közjogi bizottság jelentésének tárgyalását. Először is elutasította a konvent a horvát-szlavon-dalmát kir. országos kormány vallás és közművelődési osztályának kérelmét, melyben a két protestáns egyházat közösen érdeklő ügyekben tárgyaló együttes bizottság szervezetről tájékoztatást kér. Azután a dunamelléki és tiszántuli kerületek felterjesztésére a pécsi és szatmári apáca zárdákban tanuló ev. ref. növendékek vallásitanítása tárgyában elhatározta egyetemes konventünk hogy a miniszter keressék meg abból a célból miszerint e tekintetben kiadott rendelkezések érvényét ne engedje csorbítani.

A dunántuli egyházkerület háztartási egyensúlyának helyreállításán szükséges államsegély tárgyában benyújtott felterjesztésre vonatkozólag valamint a duna melléki kerület számszékének és az erdélyi igazgatótanácsnak azon tárgyú munkálatára véleményes javaslat tételével bizott meg a konvent egy öt tagú bizottságot, mely az 1902-iki konventre készíti el munkálatát. Az öt tagú bizottság Antal Gábor elnöke alatt Molnár Béla, Szilágyi Dezső, Dr. Bartók György és Gr. Dégenfeld József.

Egyetemes konventünk a közös császári és királyi miniszterium és wasingtoni konszultus azon kérésére, hogy az Amerikában működő magyar ref. lelkészek kvalifikációját illetőleg kihez forduljon esetleges felvilágosításért: megbizta Szász Károly dunamelléki püspököt az amerikai magyar lelkészekre vonatkozó adatok nyilvántartásával.

A tiszáninneni kerület azon felterjesztésére, hogy az ultramontán türeimtelenséggel és hadüzenettel szemben az országgyűléshez feliratot intézzen a konvent: egyhangulag elhatározatott, misz rint megnyugszik a konvent a kormány és törvényhozás hazafiaságában és nem látja szükségét a beavatkozásnak.

Szikszay Zoltán máramaroszigeti lelkész felterjesztése a közös és honvédtisztek egyházi adóztatása tárgyában pártolólág terjesztett fel a miniszterhez.

A konvent a minisztert azon tárgyban is megkeresni határozta, miszerint a szülésznők esküjére vonatkozó utasítását akként változtassa meg, hogy a szülésznő csak az esetben keresztelhesse meg a gyermeket, ha azt az illető egyház törvényei megengedik.

Ezután elejtette a konvent a tanügyi bizottság jelentésében pártolólág felterjesztett protestáns sajtóiroda eszméjét.

Egyszersmind elhatározza, hogy a kultuszminiszter kívánatához képest a tanítóképezdek számára újabb tanterv-javaslatot készítsenek a kerületek és a jövő konventre nyujtsák be.

A ref. hitoktatók állami díjazása tárgyában szintén megbizta a kerületeket véleményes javaslat tételével f. évi dec. hó 1-ig.

Majd néhány kisebb jelentőségű tárgy tudomásul vételével, miután a budapesti egyetem protestáns theológiával való kiegészítésének eszméjét tekintettel az egyetemi tanterv revisiójára elvetették: egyetemes konventünk ülései berekesztettek.

Tudósító.

A bihari ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A bihari ev. ref. egyházmegye ápril hó 25-én tartotta meg tavaszi gyűlését Nagyvaradon a vármegyeház disztermében Szabó Károly esperes és Ritoók Zsigmond elnöklété alatt. A gyűlésen ugy az egyháziak, mint a világiak igen szép számmal jelentek meg.

Az esperes buzgó imádkozás után szivesen üdvözölve a megjelenteket, a gyűlést megnyitotta. Ezután egyházmegye egyházi főjegyzője felolvasta az elmúlt félévről az esperesi jelentést, a mely míg egyfelől örömmel jelzi, hogy az egyházmegye területén lakó baptisták és nazarénusok nagyobbmértű terjeszkedése sehol sem látható, addig fájdalommal mutatott reá azon izgatásokra, a melyeket lelketlen rendháborítók az egyházi adózás miatt némely községben kifejtének. A tanügy elég kedvezőnek mondható, bár a tanítóhiány még mindig igen nagy. Élénk csodálkozást keltett az esperesi jelentésben annak a körülménynek a felenlítése, hogy a bihari egyházmegyében ez időszerint egyetlenegy káplán sincsen. A lelkészek javadalmukuk 1200 koronáig való kiegészítését az állam részéről mindenütt megkapták. A nagy buzgalommal és gondnal készített esperesi jelentés meghallgatása után fájdalommal vette tudomásul a gyűlés Dr. Várady Zsigmondnak a világi aljegyzőségről való lemondását s egyszersmind helyének a betöltését elrendelte.

Az egyházmegyei számadások megvizsgálására kiküldött bizottság jelentését, valamint az országos lelkészi és gyámintézet s a közalapról szóló kimutatást jóváhagyta a gyűlés. A körösnagyrévi lelkésznek a hozzá tartozó missió körről beterjesztett jelentését a gyűlés egész terjedelmében felolvastatta s tudomásul vette.

Igen élénk eszmecserére szolgáltatott alkalmat a lelkészi egyetemes értekezlet több indítványa. Először a gyűlés a lelkészi értekezletnek a felállítandó parochiális könyvtárakra vonatkozó véleményét vette tárgyalás alá. Ezen tárgynál sokan erősen hangsúlyozták az egyházmegyei központi könyvtár czélszerűtlenségét, a mennyiben azt a vidéken lakó lelkészek egyáltalában nem vehetik igénybe s jobb volna annak a lelkészi körök közötti megosztása. Azon indítványt fogadta el végre a gyűlés, hogy a lelkészi körök részletesen vitassák meg ezen kérdést s adjanak róla véleményt. Az egyetemes lelkészi értekezlet javaslata alapján a lelkészi nyugdíjintézet a tervezett alakban nem fogadtatik el s ezen határozatot az egyházmegye felterjeszti majd az egyházkerülethez.

Most következett a gyűlésnek legelénkebb s elmondhatjuk a legzajosabb része. Az egyetemes lelkészi értekezlet nevezetesen azon indítvánnyal állott elő, miszerint a többi egyházmegyék kerestessenek meg s a konventtel szemben egyöntetű eljárásra hívattassanak fel, hogy így az egyházmegyék együttesen kérhessék a

konventet intensivebb működésre s a prot. érdekek lelki ismeretesebb képviselésére. Ezen indítvány kapcsán több szónok erősen kikelt a konvent paktáló rendszere ellen, a mely egyes vezérférfiak érdekeinek használ ugyan, de az egyetemes prot. egyháznak fájdalom a legnagyobb kárára van. Csak Maté, Nagyvárad egyik lánglelkű s kiváló buzgalmu lelkésze, a ki annyi határozottsággal szokott fellépni ezen ultra kathólikus városban a református érdekekért, — szomorúan, sőt megdöbbenőleg illusztrálta a szemérmetlen klerikális tulkapásokat, melyeket neki nap mint nap van alkalma tapasztalni; ennél fogva nagyon is időszerűnek találta a konventtel szemben az indítványozott fellépést. Általános figyelem között szólalt fel Ritook Zsigmond az egyházmegye böles és tapintatos gondnoka. Szerinte ezen indítvány igen különös s elfogadása egyáltalában nem ajánlható, mert szokatlan s a maga nemében csaknem páratlan, hogy egy alantasabb testület elégedetlenségét hivatalos formában fejezze ki valamely felsőbb testülettel szemben. Igaz, hogy a konvent az erdélyi püspöki czím kérdésében oppontunusan járt el, de azért mindaddig, míg ezen eljárásnak a mélyebb indokai ismeretlenek előttünk, nem szabad magunkat a végső eszközre ragadtatni, mert a revolutio rendesen többet szokott rombolni, mint építeni. Ő tehát indítványozza, hogy ez a tárgy vétessék le a napirendről, ami, ha nem is a kedélyek általános megnyugtatóására, — csakugyan meg is történt.

Körösvölgyi.

(Folyt. köv.)

Nyílt levél.

Nagytisztelätü szerkesztö ur!

A „Debreceni Prot. Lap“ egyik legközelebbi számában a szatmári egyházmegye tavaszi közgyűlése cím alatt „Adelphos“ nem nevéhez illő hangon ír a sz.-németi-i lelkésztől, — s a szatmár-németi-i ev. ref. egyházközségről, kenetteljes irányán az a visszataszító, — lelkészhez — mert úgy vélem, hogy ő az, — legkevésbé méltó guny ömlik el, hogy úgy fejezzem ki magamat, kifigurázza előbb a lelkészt, azután az egyházközséget. Persze, ha annak idején őt éri vala a szerenese, meggyőződhetett volna felőle, hogy ez az egyházközség mégsem olyan vasvilla hegyen hordozója hivatalnokainak, mint azt cikkében minden áron el akarná hitetni a közönséggel, sőt ha egy kissé idealizmusának piedestáljára áll, s elmélkedik a felett, hogy mi indíthatta ezt az egyházközséget arra, hogy egy tudatlan segéd-lelkész mellett annyira kitarson s oly botrányosan eltántorodjék, nem lesz vala nehéz átallátnia, hogy ez egyházközség tagjaiban van valami abból, a mit úgy szoktak nevezni, hogy hűség. Hogy van itt a hűség mellett hűtelenség is, hogy a rózsá itt is tövisek között terem, azon még tán „Adelphos“ sem fog megütközni, mert neki tudnia kell, hogy a konkoly a tiszta buzával együtt lesz egészen az aratásig, nem a mi akaratunkból pedig, hanem annak akaratából, a ki a setétséget ellenébe helyezte a világosságnak, a kinek akarata böles, szent és jó akarat.

Az a kifigurázott, kigunyolt lelkész véletlenül az én édes apám. Ott voltam annál az incidensnél, végig hallgattam a hahotát, — végig hallgattam kigunyolását édes apámnak . . . Óh! ha mi lelkészek így bánunk egymással! mit várhatunk mi? hol léssen a mi tisztességünk? „Ha a só megizellenül, mivel sózatik meg? Nem való az azután semmire sem!“ Nem azért írom pedig ezeket, mintha „Adelphos“ nem tudná, — mert hiszen épen ő czikkezett, ha jól emlékszem, a magunk

reformálásáról. Hova tévedt tehát a pennája? . . . Ám a ki bűnös, elveszi jutalmát, vegye is el, csak azt ne gondoljuk, hogy mi magunk immár igazak volnánk, mert ez lenne a legnagyobb hazugság! Annak a gunyosan vastag betűkkel szedett „nagy tisztelätü ur“-nak én vagyok a szerzője, én írtam azt a betérjesztésbe, azon megszokásnál fogva, mert itt a gyülekezet ősi szokás szerint a rendes lelkészt, akár visel az tisztséget az egyházmegyén, akár nem, azzal a címmel tiszteli meg, hogy megkülönböztesse ez által a segéd lelkésztől, a kit tiszteletesnek címez.

Az egyházközségre vonatkozólag így ír „Adelphos“: „*hogy mennyire fel is emelte a sz.-németi egyház bel-riavuját a korábban ott tartogatott egyházmegyei közgyűlés, tudniillik: hogy a nagy tisztelegézet és atyafiságos szeretet odáig fejlődik vala időknek folyamán, hogy püspökünket, esperesünket vasvilla hegyen át óhajtották keblökre ölelni, a szatmári pappal egyetemben, minekutánna már saját érdemes főgondnokukat egyházi jegyzőjüket agyon szerettek.*“

E szavak olvasására e gyülekezetet, ennek tagjait nem ösmerő lélek a lehető legelvetemedettebb emberekből állónak gondolhatná a szatmár-németi-i ev. ref. egyházközséget. Holott, ha nem trombitálják is, van egy kis egyházas érzület ott, a hol csak pár évvel ezelőtt 14,000 koronát érő vagyonát hagyta egyik egyszerű egyháztag az egyházközségnek örök tulajdonul. A mi érdemes volt főgondnokunknak s jegyzőnknek hivatalukról való lemondásukat illeti, azt a milyen sajnálattal vettük, épen oly önérzettel valljuk, hogy távozásukkal nem jutottunk a végveszély örvényébe.

A logikára vonatkozólag csak annyit jegyzek meg, hogy az egyházkerületi gyűlések jegyzőkönyveiben való búvárkodásom folytán azt a meggyőződést szereztem, hogy egyházmegyei bíróságunk ítéleteit, a melyet a maga erős logikájával annak idején talán épen „Adelphos“ szövegeztetett, többször terjesztette vissza az egyházkerületi bíróság újabb ellátás végett az egyházmegyére. Erről tehát idő előtti volt még tiszteletteljesen gúnylódni.

Tudom, hogy „Adelphos“ nem igen szorult az én tanácsomra, nem is szoktam tanácsokat adni, csak annak, a ki azért bizalommal fordul hozzám, s csak olyan dologban, a mihez érték; hanem egyet konstatálnom kell, azt nevezetesen, hogy tudósításának a szatmár-németi-i lelkészre és egyházközségre vonatkozó részében a legjobb akarattal sem fedezhető fel a hitrokoni szeretetnek — még hangja sem, s ezzel a tönussal hiába próbál az Isten népének bármely gyülekezetében magának nyugalmat és tisztességet szerezni.

Legyen új otthonában boldog s elégedett, hogy rólunk, a kik őt minden gúnyolódása dacára, testvérünknek valljuk az Ur Jézus Krisztusban, valamikor helyesebb cikket írhasson.*

Szatmár-Németiben, 1901. ápril. 22.

Pótor Elemér,

ev. ref. s. lelkész, tanító.

KÜLÖNFÉLEK.

— A protestáns egyházak lelkészei és tanítói által haszonélvezett földek adója. Nem régen volt alkalmunk e tárgyban tájékozásul ismertetni az illetékes

* Megvallom nyíltan, hogy nem óhajtom e kínos ügy tovább tárgyalását. Hagyjuk el. Adtunk is, vettünk is sebeket, miért tépnők azokat tovább? Szerk.

pénzügm. rendeletet. Bővebb utbaigazítás céljából közöljük ez ügyre nézve még a következőket: Az 1883. évi XLIV. tcikk 95. §-a értelmében azok az egyenes adók, a melyek valamely ingatlant terhelnek, a tényleges birtokos által fizetendők. Ez alapon a volt pénzügyi közgazgatási bíróság 1885. évi 360 sz. -a. megjelent elvi határozatában kimondotta, hogy a prot. egyházak lelkészei és tanítói által fizetés fejében hasznélvezett földek után járó egyenes adókat az egyházközségek, mint a hasznélvezetűl adott földek telekkönyvi tulajdonosai, tartoznak a kincstárral szemben még abban az esetben is megfizetni, ha a megválasztott lelkészek vagy tanítókkal kötött magánjogi szerződés más megállapodást tartalmaz. Ezzel az elvi határozattal kapcsolatban a m. kir. pénzügyminiszter 1900. évi 67.574 sz. a. kelt körrendeletében utasította a kir. pénzügyigazgatóságokat, hogy a prot. egyházak tulajdonát képező, azonban a díjlevelek értelmében a lelkészek és tanítók által hasznélvezett földek adóját az egyháztól követeljék. Ezekkel a törvényes határozmányokkal el van döntve, hogy azoknak a lelkészi és tanítói földeknek az adója (földadó, II. oszt. kereseti adó), a melyek a prot. egyházak telekkönyvi tulajdonát képezik, az egyházak által fizetendő. Vannak azonban oly papi és tanítói földek is, (erre kívánjuk felhívni különösen olvasóink figyelmét) a melyek sohasem képezték és nem képezik az egyház tulajdonát s a telekkönyvekben is nem az egyház nevére vannak telekkönyvezve, hanem mint papi vagy tanítói javadalom vannak kitüntetve. Ilyen földek azok, melyek a prot. papok vagy tanítók részére a tagosítás vagy urbéri elkülönítés alkalmával, avagy másképpen adományoztattak és az egyházi díjlevelekben (vocate) kitéve nincsenek. Az ilyen földekre a m. kir. pénzügyminiszter az 1890. évi 132.582 sz. a. kiadott körrendeletében akként határozott, hogy ezeknek a földeknek adóját a lelkészek, illetve a tanítók tartoznak megfizetni. Hasonló álláspontra helyezkedett a közigazgatási bíróság is a következő esetben: özv. A. T.-né ev. ref. pap özvegye az ellen panaszkodott, hogy a néhai férje javadalmához tartozott földek adóját tőle követelik. A közigazgatási bíróság ezt a panaszt 1898. évi 1821. sz. a. kelt ítéletével elutasította abból az indokból, hogy a papi földek nem képezték az egyház telekkönyvi tulajdonát s hogy az elhunyt lelkész és neje által közösen használtattak.

— **Lelkész beiktatás Nagy-Bajomban.** A debreczeni egyházmegyéhez tartozó Nagy-Bajom igen szép és emlékezetes egyházi ünnepség színhelye volt az elmúlt április hó 28-án. Ekkor foglalta el ugyanis új lelkészük *Kozma* Zsigmond volt mezőssási pap a nagybajomi ev. ref. egyházközség bizalmából elnyert lelkészi állását. Az új lelkész hallgatósága egészen megtöltötte a tágas templomot, s áhitattal és szeretettel hallgatta a beköszöntő prédikációt, mely ennek a textusnak kifejtése volt, hogy: „Az igazság útját választottam magamnak.” Az istenitisztelet után a bajomi hivek új lelkészük tiszteletére társas ebédet rendeztek, melyen a községi előljáráóság és presbyterium tagjain kívül az egyháztagnak közül is igen sokan jelentek meg. A lelkészükhöz és ez által egyházunkhoz való ragaszkodásnak oly fényes bizonyosságát adták e napon a nagybajomi hivek, melyet mint igen örvendetes eseményt s mint más egyházközségben is követendő példát jegyzünk meg. A debreczeni egyházmegye új lelkészének pedig kívánjuk, hogy azt a magasatos lelkészi feladatot, melyet beköszöntő beszédében maga elé tűzött — igazság az igehirdetésben, egyház kormányzásban, társadalmi és

családi életben -- hiveinek lelkészi épülésére megvalósíthassa.

— **Telepítés Biharmegyében:** a magas kormány erkölcsi támogatásával. Fugyi (Biharmegye, Nagyváradtól 10 Km. a kolozsvári országot mentén u. p. Fugyivásárhely, vasuti állomás, posta 10 perc, községi hitelszövetkezetnél telefon bevezetés tervben, télben fűtve az ev. ref. templom) 20 tagu küldöttsége a nagyméltóságú Földművelésügyi miniszter úrtól a község határában levő 975 hold (1100 □ öl) birtok megvételére 25—30 család letelepítésére vonatkozólag az erkölcsi támogatást megnyerte. Amennyiben a kormánybiztos kiküldését s az állami mérnökséggel (mely aug. hóban teljes államszegélylyel szabályoz) való birtok felparcellázást a miniszter ur kegyelmesen megígérte azon esetre, ha a vevők, települők kellő birtok alappal fognak rendelkezni, s azt kimutatják. Tisztelettel felszólítom ezennel azokat a kik Fugyi községben letelepedni illetve birtokot óhajtanak 50 évi törlesztésre vásárolni folyó hó 30-ig (meghosszabbított határidő) alólirott nál akár személyesen, akár írásban jelentkezni: birtokviszonyaikat alólirott tudomására juttassák, mert minden társ, ki a birtok vásárlásban részt vesz, egyedül felelős tartozásáért. A jelentkezők száma máig 24, letelepülő 6. Alap: 86,000 kor. A birtokvétel előnyei kiszámíthatatlanok; a jelenlegi magas 1 hold után fizetett 12—14 frt bérlet mellett is meg kell tudni élni a község lakosságának; 6—7 frt törlesztő kölcsön mellett bizonynyal könnyebb lesz a megélhetés, megszűnik az 55% közköltő, a hidvátság terhe stb. A magyarság tulsulyra emelkedik. Segítsenek nemes szándékunkban! A birtok átvétel határideje 1901. szept. 1. Fugyi. 1901. május hó 5 Borsos István, ev. ref. lelkész, elnök.

— **Főiskolánk jövő tanévi költségvetése.** A tavaszi egyházkerületi közgyűlésre való felterjesztés céljából behatóan foglalkozott a főiskolai igazgatótanács f. hó 8-án tartott ülésében a coll. gazdasági tanács által elfogadott főiskolai költségvetéssel. A teljes költségvetés kinyomott példánya 51 nagy oldalból áll, s az előző évi költségvetések rendszerét szerencsésen fejlesztí tovább, úgy hogy nemcsak beosztás, de főként kimerítő indoklás tekintetében az eddigi munkálatoknak egészen felette áll. A beillesztett függelékek nélkülözhetetlen új részeit képezik a nagy terjedelmű dolgozatnak, melyért első sorban annak készítőjét, a főiskolai pénztári hivatal méltó elismerés illeti. — Az izléses nyomdai kiállítás pedig dicséretére válik a kiállító Hoffmann és Kronovitz cégnek. A költségvetésből terünk szük volta miatt csak annyit említünk fel, hogy a tanszéki s közszükségleti csoport pénztára 6400 k. 41 fillér fedezeti többletet helyez kilátásba, mely azonban a zárószámadás szerint mindig kedvezőbb eredményben szokott jelentkezni.

— **Káplántartási átalány.** Az ápril 18-iki convent egyházkerületünkben a következő helyekre juttatott a 23 ezer koronás káplántartási átalányból, u. m. a volt gacsályi lelkész özvegye részére 166 k. 66 f. Tisza-Eszlára 199 k. 78 f. Kiskereki részére 392 k. 06 f. Eör részére 208 k. 33 f. Tiszalök részére 500 k. Jármí részére 250 k. A tétéleket az egyházkerületi pénztári hivatal már szét is küldte. Mivel biztos tudomásunk szerint még több egyház találkozik olyan, a melyeknek lelkésze az átalányban való részesülésre jogosítva van: jól teszik az érdekeltek, ha illetékes helyen az esperesi hivatal útján tovább zörgetnek.

— **A Bethlen Gábor-szobor végrehajtó bizottsága Nagy-Enyeden** tudatja, hogy a *Bethlen Gábor* fejedelemnek *Nagy-Enyeden* felállítandó *szobra* alapja

javára az *alsó-borsodi ev. ref. egyházmegye* 432 korona 95 fillért gyűjtött.

— **László Albertnek**, csak annyit válaszolok, hogy egyáltalában semmiről se győzött meg, s egyetlen szót se másítok meg abból, amit eljárása felől előadtam. *Zoványi Jenő*.

— **Értesítés**. Van szerencsém értesíteni tisztelt előfizetőimet, hogy egyh. beszédeim II-ik kötetének a szétküldése folyik s a napokban mindnyájan megkapják. Nem előfizetők 3-60 fillérért nálam megrendelhetik s bérmentve kapják. Tisztelettel Nagy-Rábé (Biharm.) 1901. máj. 7. F. Varga Lajos.

— **Néhai Gergely Károly volt nagybányai ref. lelkész siremlékére és nevére teendő jótékonycélu alapítványra beküldött adományok nyilvános nyugtázása**. A néhai Gergely Károly volt nagybányai ref. lelkész siremléke és nevére teendő jótékonycélu alapítvány javára beküldött adományok nyilvános nyugtázása: „Debreceni Prot. Lap“ 10 k, Berghoffer Károly, Gyömrő (Pest m.) 10 k, Erdőszádai leányegyházból: gr. Degenfeld Sándor főgondnok 40 k, Szaitz Mihály gondnok 2 k, Kislétai egyház, Szakács József lelkész által 2 k 50 fill. Konyári egyházból, Nagy Lajos lelkész 1 k, Tripsó János tanító 1 k, Bathori István tanító 1 k, Albert László tanító 1 k, Bertalan Imre tanító 1 k, össz. 5 k, Püspökladányi egyház Kis Ferencz lelkész által 5 k, Aranyos-medgyesi egyházból Jakó Endre e. m. aljegyző 10 k, Deák Ferencz állomásfőnök 2 k, Böszörményi Zsigmond e. m. tanácsbíró 10 k, Jakó Kálmán 6 k, Boros Zoltán 6 k össz. 34 k., Bojti egyházból: Csillag Lajos lelkész 2 k, Fekete Sándor 40 fill., Nagy Sándor 20 fill. össz. 2 k 60 fill., Darvasi egyház: 1 k, Asztélyi egyház Róthe Lajos lelkész által 1 k, Nagy-géci-egyházból: N. N. 2 k, Tyukodi György 1 k, Diószegi Miklós 1 k, Egyház pénztára 1 k össz. 5 k, Hosszúmezői egyház Nagy Endre lelkész által: 4 k, Szarazberki egyházból: Joó Kálmán lelkész 2 k, Oroszlán István tanító 1 k, Egyház pénztára 2 k, Patai László 1 k, Tiszalöki egyház 1 k, Szamoszegi egyházból: egyház 40 fill., Szabó Gusztáv lelkész 50 fill., Tóth Teréz 50 fill., Szabó László 50 fill. össz. 1 k 90 fill., N.-oroszi egyházból: Mándy Benő ny. lelkész 2 k, Nagy Dániel lelkész 2 k, össz. 4 k, Aradi egyházból: egyház 2 k, N. N. 1 k, Szilágyi György 1 k, össz. 4 k, Majtisi egyház 1 k, Kabai egyházból: Dávidházy János esperes-lelkész 2 k, Ritókh István 1 k, Dulházy D. E. 1 k, Dulházy Kálmán 1 k, Tóth János 40 fill., Váradai Antal 40 fill., Dobos László 80 fill., Fábian István 1 k, össz. 7 k 60 fill., Belényes-ujlaki egyházból: Sipos János lelkész 1 k, Kölesei egyházból Gulya György lelkész 2 k, Turkevei egyházból: egyház pénztára 10 k, Az iskolák növendékei gyűjtés útján 14 k, 19 fill., össz. 24 k 19 fill., Szatmárnémeti-i egyház 10 k, Bihar-udvari-i egyház 2 k, Balmaz (német) újvárosi egyházból: egyház 1 k, Hoffmann Dávid lelkész 1 k, Kovács Mihály tanító 50 fill., Tóth Sándor tanító 50 fill. össz. 3 k, Nagy-kereki-i egyházból: Szabó Károly esperes-lelkész 4 k, Dengelegi egyházból: Nagy Károly lelkész 1 k, Debreceni egyház 20 k, H.-Nánási egyház 10 k, H.-Hadházi egyházból: egyház 10 k, A hívek közt gyűlt 24 k, 22 fill. össz. 34 k 22 fill. Kak-Szent-mártoni egyházból: egyház 2 k, Bodnár János lelkész 2 k össz. 4 k, Méhteleki egyházból: Badász Albert lelkész 2 k, A hívek között gyűlt 6 k 80 fill. össz. 8 k 80 fill., Nagy-köleszi egyházból: Tóth Dániel lelkész 3 k, Ombodi egyházból Soltész János lelkész 4 k, A hívek közt gyűlt 6 k 50 fill. össz. 10 k 50 fill., Szatmár-udvari-i egyház 1 k, H.-Szobos

lói egyházból: egyház 5 k, Soltész László lelkész 2 k, össz. 7 k, N.-K.-madarasi egyházból: egyesektől 4 k, Iskolaalaptól 4 k, össz. 8 k, Patóházi egyházból: Tóth Mór e. m. tanácsbíró 10 k, Bartók Károly lelkész 1 k, össz. 11 k, Tisza-szalóki egyházból: Mészáros Sándor főjegyző 2 k, Szász Gusztáv lelkész 2 k össz. 4 k, Jármi-i egyházból egy valaki 20 fill., Magosliget-i egyházból: Pásztor István lelkész 1 k, Felsőbányai egyházból: Nagy Lajos lelkész által 30 k, Lázári-i egyházból: Bottyán Pál lelkész 1 k, Kanizsai Jenő 1 k, Nagy Béla 1 k, Csüri Elek 1 k, Csecskedi Károly 1 k, Nagy Elek 1 k, Lengyel István 1 k, össz. 7 k, Tisza-nagyrévi egyházból: Tabajdy József lelkész 2 k, M.-Szigeti egyházból: egyház 4 k, Szikszay, Zoltán esperes-lelkész 4 k, Klein Etelka tanítónő 2 k, Marikovszky Menyhért leányiskolai igazgató 3 k, Névtelenfalui egyház 60 fill., Daresi Bertalan lelkész 40 fill. össz. 14 k, Tivadari egyházból Fekete Károly lelkész által 14 k, 50 fill. (Vége köv.)

— **Első leánykiházasító egyesület m. sz.** Ez évi április hónapban 1015 jutalékrészt irtak be és nászjutalék fejében 45,340 korona 13 fillért fizettek ki. 1901. évi január 1-től április 30-áig beírt összes jutalékrészek száma 4444 és a kifizetett nászjutalékok összege 142,822 korona 29 fillér. Debreczen és Hajdumegye vezérképviselője **Baum Miksa** Debreczen, Miklós utca 11. sz.

— **Ki akar egyéves önkéntes lenni?** Bizonyára akárhány fiatal ember van, ki annak idején tanulmányait félbehagyta s így a 3 éves terhes katonai szolgálatnak néz elébe, Debreczenben már évek óta sikeresen működik az országszerte kitünő hirnévnek örvendő Lichtblau Albert-féle miniszterileg engedélyezett katonai előkészítő tanfolyam, (tanbizottság: eddei Draugentz János m. kir. ny. honvédezeres, Mayer Adolf es. és kir. ny. őrnagy) melyben azon ifjak, kik még sor alatt nem állottak, foglalkozásukra és előkészültségükre való tekintet nélkül rövidesen megszerezhetik az egyéves önkéntesi jogot Felvilágosítást és prospektust készséggel küld Lichtblau Albert igazgató Debreczen.

— **Fertőző betegségek ellen**, melyek leginkább az egészségtelen ivóvíz által terjesztetnek biztos óvszer a tiszta egészséges ásványvíz. Felhívjuk tehát olvasóink szives figyelmét a „Krisztály Szt.-Lukácsfürdői hegyi forrás hirdetésére.“

K Ö Z G A Z D A S Á G.

Első magyar általános biztosító társaság. E társaság március hó 30-án tartotta évi rendes közgyűlését *Csekonics* Endre gróf, társasági elnök vezetésével. Az igazgatóságnak jelentését *Jeney* Lajos vezérigazgatóhelyettes olvasta föl. A jelentés kiemeli, hogy a múlt évi üzlet minden biztosítási ágban oly kielégítő eredményre vezetett, hogy a társaság összesen 2,547,690 korona 70 fill. üzleti nyereséget ért el. Ezzel szemben, a pénzpiac pangása folytán a társaság tartaléktőkéinek befektetésére szolgáló értékpapírokon, melyek nagyrészt magyar földhitelintézeti záloglevelek, 1,457,099 kor. 24 fill. átmeneti árfolyamvesztésért a társaságot. A fent jelzett üzleti nyereségben, mely a múltban elért tekintélyesebbek mellé állítható, e nagy átmeneti árfolyamvesztés teljes fedezetet talál és ezenfelül még 1,090,591 korona, 46 fillér tiszta nyereség is marad, melyből — az alapszabályszerű levonások után — részvényeinket az igazgatóság a felügyelő-bizottsággal egyetértésben 168 korona osztalékot javasol kifizetni. A társaság üzletállománya, valamint tartalékai tekintélyesen gyarapodtak; sőt a biztosítás-üzleti nyereségből az átmeneti árfolyam-vesztésére a két évben utolsó visszatartott, össze-

sen 2702.807 korona 33 fillérnyi összeg is, voltaképen vagyongyarapodást jelent, miután a földhitelintézeti záloglevelek korábbi jobb árfolyamukat idővel bizonyára ismét elérik és minden körülmények között teljes névértékben kerülnek sorsolásra. A jelentés, mérleg és zárószámadások bemutatása után Lampl Vilmos, miniszteri osztálytanácsos, mint részvényes, általános helyeslés közt, a részvényesek köszönetét és bizalmát fejezte ki a társaság kormányzó-testületének, melynek élén Csekonicus Endre gr. áll és különös méltánlyással emelte ki Ormódy Vilmos vezérigazgató kitünő működését, a mely nehéz gazdasági viszonyok közt is a társaság folytonos erősödésére, gyarapodására és az üzlet s üzletvétel jelentékeny javulására vezetett. Csekonicus Endre gróf a kormányzótestület és az igazgatóság nevében köszönetet mondott a spontán megnyilvánult bizalomért. A közgyűlés a mérleget és a zárószámadásokat tudomásul vette, a fölmozgatási javaslatokat elfogadta és a fölmentvényt az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak megadta. Végül az igazgatóságba az elhunyt Schossberger Zsigmond báró helyére tagul László Zsigmondot választották, ki eddig felügyelő tag volt. A választmány új tagja lett Butthány István gróf. A felügyelő-bizottság pedig új választás alá került, tagjai lettek: Berzeviczy Albert (új), Burchardt-Belaváry Konrád, Hajós József, Németh Titusz és Radvánszky Géza báró. Az utóbbi négy a felügyelőbizottságnak ezelőtt is tagja volt.

Szerkesztői üzenet.

A. K. Buj. Legközelebb. — **B. K. Kis-Kun-Félegyháza.** Átolvastam az iratokat; de a viszonyokkal teljesen ismeretlen lévén, nagy sajnálatomra legjobb akaratom daczára sem adhatom meg a véleményét. Nagyon nehéz innen a távolból — elvégre is egyoldalú információ után — tárgyilagosan szólni az ilyen kérdésekhez, annyival inkább pedig, mert nincs az a törvény, mely a különféle magyarzatokra maga után tárt kapukat ne hagyna — **Gy. L. T. Derzs.** Megkaptam. A mit lehet, szívesen. Azonban más terület az, mint amelyen én mozgok. Ott nekem tulajdonképpen semmi szavam. „Per tertias manus,” ha valamit tehetek. Noha azt én mind osztom, amit az ügygyel összefüggőleg irsz. Rokonszenves kommentáro dért köszönet! — **H. B. Sárospatak.** Jönni fog. **B. J. Kisujszállás.** Minthogy a cikk már másutt megjelent nagy sajnálatomra én már nem közölhetem; de annak mindig fogok örülni, ha néha-néha becses közleményeivel direkt lapunkat tiszteli meg. — **T. S. Bács-Feketehegy.** Beke Antal. ki a minap az orgonákról lapunkban azt a cikket írta H.-Böszörményben lakik. Legjobban teszik tehát önök, ha egyenszen hozzáfordulnak! Biztosan merjük állítani, hogy benne olyan szakértőre találtak, kiben nem fognak csalatkozni. — **B. J. B. Böszörmény.** Nem tehetem. Minden időm le van foglalva; de amit már megígertem, azt befogom váltani, csak türelemmel várj.

Tartalom-jegyzék: Áldozócsütörtök. A mennybeszállt Idvezítő áldása. Dr. Erdős József. — Törvénytelen határozat. Dr. Bacsoni Lajos. — Utóhang. Dr. Ferenczy Gyula. — Tárcsa: Baji Patay Sámuel. Zoltai Lajos. — Közéletünk: Szél Kálmán ev. ref. esperes jubileuma. Szombathy István. — Az egyetemes ref. konvent ülései. Tudósító — A bihari ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. Körösvölgyi. — Nyílt levél. Pótor Elemér. — Irodalom. — Külföldiek. — Szerkesztői üzenetek.

Felelős szerkesztő: ERŐSS LAJOS.

Pályásat

a kecskeméti áll. segélyezett ev. ref. főgymnasiumhoz az 1901/02. iskolai évre egy *meny nyiségtan-természettani* tanszékre pályázat nyittatik, melyre a kinevezés joga az állami szerződés értelmében a Nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministeriumot illeti.

A tanszék javadalma, ha rendes tanár neveztetik ki, 2400 korona törzsfizetés, 480 kor. lakásbér és öt izben 200—200 korona korpótlék és jogosultság arra, hogy a kinevezendő rendes tanár szolgálata arányában a főgymnasiumban rendszeresített 2600, 2800 és 3200

korona törzsfizetéssel s a két utóbbi esetben 600 korona lakbérrel javadalmazott fizetési fokozatba előlépjen.

A fizetési fokozatba helyezéskor az ezen intézet szolgálatában helyettes és rendes tanári minőségben töltött évek egészen; a más protestáns iskola szolgálatában töltött rendes tanári évek $\frac{3}{4}$ -ben; a más jellegű — állami, községi, vagy más felekezeti — iskolában töltött rendes tanári évek $\frac{2}{4}$ -ben, a korpótlék folyósításánál pedig bármely hazai középiskolában rendes tanári minőségben töltött évek teljesen beszámítatnak.

E szerint nincs kizárva a lehetőség, hogy a kinevezendő tanár egyenesen a 2600, vagy 2800 koronás fizetési fokozatba helyeztetik, és pedig eddigi rendes tanári szolgálatának a korpótlékba beszámításával.

Ha helyettes tanár neveztetnék ki, javadalma 1600 korona.

A kinevezett rendes tanár jogos és kötelezett tagja az országos tanári nyug- és gyámin-tézetnek, azonban a tanszék után a fenntartó testületre kirovott nyugdíj-járulék 40%-át a tanár tartozik viselni.

A kellőleg felszerelt, t. i. születési,- a képesítést,- eddigi tanárszolgálatot,- hadkötelezettségi viszonyt és egészségi állapotot igazoló okmányokkal ellátott s a nagyméltóságu m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister urhoz intézett kérvények f. évi május 20-ig alólirotthoz nyujtandók be.

Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak.

A kinevezett tanár állását f. évi szept. 1-én elfoglalni köteles.

Kecskeméten, 1901. ápr. 28.

Méssáros János,

ev. ref. lelkész
a főgymn. igazgató-tanács
elnöke.

Pályásati hirdetmény.

A sárospataki áll. tanítóképezdénél az 1901/2. tanévben az első osztályban 30 jótéteményes hely töltendő be és pedig reggeli, ebédből, vacsora és lakásból álló teljes-jótéteményes hely 4; 70 koronát fizető 12, és 140 koronát fizető 14.

Az 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványok a nagymélt. vallás közokt. m. kir. ministeriumhoz címezve folyó évi május 30-ig küldendő be alulírott hivatalához következő mellékletekkel:

a) születési bizonyítvány a 15 ik év betöltésének igazolásául;

b) tisztli orvosi bizonyítvány arról, hogy a folyamodó semmi olyan testi fogyatkozásban nem szenved, mely őt a tanítói foglalkozásban akadályozná.

c) iskolai bizonyítvány a múlt iskolai évről;

d) évharmadi értesítő a jelen iskolai évről, mely június 30-ig az ezen iskolai évről nyerendő bizonyítvánnyal egészítendő ki;

e) hiteles bizonyítvány a családtagok számáról, azok életkoráról s arról, hányan vannak a családfő közvetlen gondozása alatt, hány van távol a szülei háztól, hány és mily mérvű neveltetési költséggel terhelik a családfentartót;

f) hiteles községi bizonyítvány a szülők polgári állásáról, vagyoni állapotáról, ingatlan-, birtok-, üzlet-, ipar-, hivatal- vagy más forrásból származó jövedelemről, esetleg arról, hogy a növendéknek van-e magánvagyon a s hova fordítatik annak jövedelme.

Szegénységi bizonyítvány csatolása esetén a folyamodvány és mellékletei bélyegmentesek.

Azon folyamodók, kik négy középiskolai osztály végzéséről szóló bizonyítvány hiányában felvételi vizsgára köteleztetnek, külön fognak értesíttetni a felvételi vizsga napjáról.

Sárospatak, 1901. május hó 5-én

Desső Lajos,

tanítóképezdei igazgató.

Pályázat

a békés-bánati ev. ref. egyházmegyébe kebelezett *füzes-gyarmati* ev. ref. lelkészi hivatalra.

Díjazás, szabad lakáson kívül:

1. Kézpénz: 214 korona 20 fillér. 2. Káplántartásra: 200 korona. 3. Buza: 40 köböl. 4. Árpa: 40 köböl. 5. Hus: 26 kilogramm. 6. Faggyu: 16-80 kilogramm. 7. Só: 44-80 kilogramm. 8. Méz, vaj, bors. 9. Két sovány sertés. 10. Két öl kemény tüzi fa. 11. Nád, fűteni való 500 kéve. 12. Örlés, darálás. 13. Stóla: egyházkerületi határozat szerint. 14. Egy egész telek föld, legelő illetőséggel (96 hold 1200 □ ölével), adóját az egyház fizeti.

Az egyház 1-ső osztályu; lelkek száma: 7400.

A megválasztott lelkész a békés-bánati ev. ref. egyházmegye nyugdíjintézetének kötelezett tagja, mely ez állomás után az alapszabályok értelmében 3200 korona évi nyugdíjat biztosít.

A megválasztott lelkész f. év október 1-jén tartozik hivatalát elfoglalni.

Pályázati kérvények, szabályszerű minősítvényvel és szolgálati bizonyítvánnyal ellátva f. év június hó 10-ig Szabó János espereshez, Hódmező-Vásárhelyre küldendők.

Debrecen, 1901. május hó 6.

Kiss Aron
püspök.

Mérték utáni megrendelések legjobban eszközölhetnek. Pontos ezimre figyelni tessék.

A „NEUMANN M“ czég debreczeni áruházáról.

A tiszántúli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

„NEUMANN M.“ czég

Hiszen évek hosszú sora óta, a mióta ez a czég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debreczenben járva, ne tekintsék meg azt a kitünő hírnévnek örvendő nagy áruházat.

A kitünő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debreczenbe jöve ne mulasztják el ezt a látványosság számba menő hatalmas áruházat megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szoliditásnak, olcsóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában, mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a *Neumann M.* céget keresi föl.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények között fenntartani, de arra nem is volt eset, hogy *Neumann M.* áruháza ellen panasz emeltetett volna.

Olcsóság, tartósság és csinoság tekintetében a Neumann cég árui versenyen felül állanak.

A tiszántúli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen, mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután is figyelmükbe ajánljuk ezt a régi kitünő hírnevű előkelő céget.

Szabott ári Szabott ári Szabott ári

NEUMANN M. Debreczen, főtér, a postával szemben.